

MAZSOLÁZÓ	3	TÁMOGATÁSOK, HITELEK, PÁLYÁZATOK	
HÍREK, ESEMÉNYEK		A húsmarhatartás támogatásának 2005. évi rendszeréről	22
A mezőgazdaság 100 lépése . .	4	EU-támogatás	23
Nem várt gyapjaslepke- támadás	4	Fórum	
Román és bulgár csatlakozási szerződések	4	Villáminterjú az elnökkel	24
Változások Csehországban . . .	4	BRÜSSZELBE JÁRUNK	
Területalapú támogatások kérelmezése	4	Meghallgatott a magyar méhészek könyörgése	26
A darvak pusztulásáról	5	PIACI HÍREK	
EU AGRÁRIUM ÉS PIAC- SZABÁLYOZÁS		Az EU tojáspiaca	28
Funkcionális élelmiszerek a tejszektorban	5	Gabonapiac	28
Tej, erő egészség	6	Tejpiacról jelentjük	28
Kontinensek tejversenye	6	A brit tejellátók részt kérnek a Wiseman uralomból	29
Portugál zöldség-gyümölcs . .	8	KÖZLÖNY	30
VIDÉKFEJLESZTÉS			
Spanyol-magyar együttműködés	9		
ÉLELMISZER-BIZTONSÁG – FOGYASZTÓVÉDELEM			
Az élelmiszerekre és takarmá- nyokra vonatkozó gyorsvész- jelző rendszer a 2004. évi adatok tükrében	11	E lapszámunk kiemelt témája: tej és húsmarha	
Rákkeltő festék az ételekben .	12		
Feszítő nyomás	12		
BIOTECHNOLÓGIA			
Transzgenikus kultúrák helyzete a világban (2004)	13		
GMO-mentes régiók	16	BORÍTÓ 2.	
Milliárdok biotechnológiai kutatásokra	16	XII. Alföldi Állattenyésztési Napok	
ARCKÉPCSARNOK		BELSŐ SZÍNES 1–2.	
Veijo Meriläinen	17	Szólók királya: Muskotály	
KITEKINTÉS		BELSŐ SZÍNES 3–4.	
A tejágazat világszerkezete	18	Menjünk Pálfára!	
TÁJGAZDÁLKODÁS		BORÍTÓ 3.	
Az ártéri gazdálkodás múltja és jelene	21	Frissen fejt tejure emlékezve	
		BORÍTÓ 4.	
		Húsmarha tenyésztés	

**Az Európai Unió
Agrárgazdasága
2005. 10. évfolyam
5. szám**

A Földművelésügyi
és Vidékfejlesztési
Minisztérium
közreműködésével
és támogatásával havonta
megjelenő kiadvány.

Kiadja az Országos
Mezőgazdasági Könyvtár
és Dokumentációs Központ

Felelős kiadó:
Gulácsiné Pápay Erika

Szerkesztőség címe:
1012 Budapest,
Attila út 93.

Postacím:
1253 Budapest 13, Pf.: 15.
Tel.: 489-4910,
Fax: 489-4976

E-mail:
szerkesztoseg@omgk.hu

Főszerkesztő:
Tamás Enikő

Főszerkesztő-helyettes:
Siadak Balogh Beáta

Szerkesztőbizottság:
*dr. Vajda László,
dr. Baintner Ferenc
Jazigián Dikránné
Lükőné Órsi Gabriella,
Román Zoltán*

Készült:
AGROINFORM Kiadó Kft.
1149 Budapest,
Angol u. 34.

HU-ISSN 1416-6194

*A címképterv
Horváthné Fejes Ágnes
munkája.*

*Címképünkön:
Magyar szürkemarha
gulya*

Fotó: Bécsi László

Contents

BROWSER	3	SUPPORTS, LOANS, APPLICATIONS	
100 steps of agriculture	4	About the supporting system of beef sector in 2005	22
Unexpected gypsy moth invasion	4	EU supports	23
Rumanian and Bulgarian Treaties of Accession	4	Interviewing the chairman	24
Changes in the Czech Republic Application for SAPS	4	ATTENDING BRUSSELS	
About the death of cranes	5	The prayer of Hungarian apiarists was answered	26
EU AGRICULTURE AND MARKET REGULATION		MARKET NEWS	
Supplementary food in dairy	5	Egg market of the EU	28
Milk, vitality, health	6	Grain market	28
Milk-competition of the continents	6	Report on dairy market	29
Portuguese vegetables fruits	8	British milk producers want to participate in the Wiseman dominion	29
RURAL DEVELOPMENT		BULLETIN	30
Spanish-Hungarian co-operation	9		
FOOD SAFETY – CONSUMER PROTECTION			
The Rapid Alert System of food and feed – reflections on the base of data of 2004	11		
Carcinogenic colouring agents in foods	12		
Tensive pressure	12		
BIOTECHNOLOGY			
Transgenic cultures and their situation in the world (2004)	13		
GMO-free regions	16		
Billions for biotechnological researches	16		
PORTRAIT			
Veijo Meriläinen	17		
OUTLOOK			
Situation of milk sector on the world market	18		
LANDSCAPE MANAGEMANT			
Agriculture on tide lands – past and present	21		

**This issue is focused
on the theme
of beef and dairy cattle**

COVER 2.	
12 th Great Plain Days of Animal Husbandry	
INNER COLOURED 1–2.	
King of grapes: The Muscat	
INNER COLOURED 3–4.	
Let's go to Pálfa	
COVER 5.	
Remembering the milk fresh from the cow	
COVER 4.	
Beef Cattle breeding	

**AgraEconomy
of the European Union
Volume 2005/10.,
Issue 5.**

Monthly publication,
published out with the
assistance and support of
the Ministry of Agriculture
and Rural Development.

Published by the National
Agricultural Library and
Documentation Centre

Responsible Publisher:
Gulácsiné Pápay Erika

Address
of the Editorial Office:
1012 Budapest,
Attila út 95.

Postal address:
1253 Budapest 13, Pf.: 15.
Tel.: 489-4910,
Fax: 489-4976

E-mail:
szerkesztoseg@omgk.hu

Editor-in-chief:
Tamás Enikő

Vice Editor-in-chief:
Siadak Balogh Beáta

Editorial board:
*dr. Vajda László,
Baintner Ferenc,
Jazigián Dikránné,
Lükőné Órsi Gabriella,
Román Zoltán*

Printed in:
AGROINFORM House
1149 Budapest,
Angol u. 34.

HU-ISSN 1416-6194

*Cover designed by
Ágnes Horváth-Fejes.*

*Front Cover:
Hungarian Grey cattle
herd*

Photo: László Bécsi

- **Élénk vita kíséri** a kedvezőtlen adottságú térségek besorolását. Számos tagállam érvel amellett, hogy a jelenlegi szabályozást meg kell tartani az átmeneti időszakra. Dánia apró szigeteinek helyzetét félti. Franciaország, Portugália és Spanyolország távol eső területeit, Hollandia elmozdított területeinek sorsáért aggódik. Részletek a 26. oldalon.
- **A tejágazat világszerte** érdekes tanulmány jelent meg a 18. oldalon. Kína a lehetőségek piaca, hiszen ott a tejfogyasztás nem éri el a 40 kg/főt évente, ugyanakkor az EU 25-ök országában átlagosan 300 kg/fő/év. Az új EU-s tagállamok között Lengyelország növelte a legnagyobb mértékben tejtermelését. (Továbbiak a 18. oldalon.)
- **Az ártéri gazdálkodás** értékéről, szerepéről, fortélyairól, az ártér-adta sokféle haszonvételről olvashatnak a 21. oldalon.
- **Támogatások, hitelek, pályázatok** rovatunkban a húsmarhatartásról, a szőlő újratelepítéséről és a támogatások igénylésének módjáról találnak hasznos információt. (Részletek a 22. oldalon.)
- **Hogyan látja a magyar tejágazat helyzetét** a Tej Termék Tanács elnöke? Miért nem tud megerősödni az iskolatej akció országwide? Mit tehetnénk piacunk, s így tejtermelőink védelmében és érdekében? (Részletek a 24. oldalon.)
- **Hol áll az Európai Unió** a kontinensek tejversenyében? Mondjuk ki, az első a maga 142 millió tonnás tejtermelésével, majd India, USA és Oroszország követi. A jelek szerint a világtrend a nagy tehénelővelés felé halad. Az Európai Unió azért nem fullad bele a tejbe, mert 40%-át sajtként dolgozzák fel. (További részletek a 6. oldalon.)
- **Milyen a transzgenikus kultúrák helyzete a világban?** Az iparilag fejlett országok által GMO növényekkel hasznosított terület 2004-ben meghaladta az 53 millió hektárt. A legnagyobb területek az Amerikai Egyesült Államokban vannak. Sokan azt hiszik, hogy ez fogja megszüntetni az éhezést a Földön. Nem az élelmiszertermeléssel vannak gondok, sokkal inkább annak elosztásával! Jelenleg a Földünkön termelt élelmiszer 125%-ban elegendő lenne a világ lakosságának. A WTO erős amerikai hátszéllel gyakorol nyomást az Európai Unióra, ezért a Bizottság az egész GMO kérdést, helyesen, tagállami szabályozásba utalta. (További részletek a 13. oldalon.)
- **Az Európai Unió lehetőséget ad** GMO-mentes régiók kialakítására. Sőt, bizonyos genetikailag módosított fajtákat be is lehet tiltani, amennyiben nem felelnek meg az egymás mellett termesztés feltételeinek. (A 16. oldalon.)

A mezőgazdaság 100 lépése

Április végén *Dr. Németh Imre* agrárminisztert, vitathatatlan érdemei elismerése mellett, felmentették posztjáról. Helyére *Gráf Ferencet* jelölte ki a miniszterelnök az FVM irányítására. *Gyurcsány Ferenc* „100 lépés” elnevezésű programjában kiemelte, hogy a mezőgazdaságot és vidéket agrármenedzser irányításával kell fejleszteni az Európai Unióban.

P. D.

Forrás: AgraFacts 2005. április

Nem várt gyapjas- lepke-támadás

Az FVM tájékoztatása szerint országosan folyik a gyapjaslepke hernyói elleni védekezés, melynek káros hatásairól az előző lapszámunkban olvashattak. Május elején megkezdhetők a cseres-tölgyes társulásokban a védekezést. Az időponttal azért kellett várni, mivel a lombzat, és ezáltal a károsító szervezetek fejlettsége az irányadó a vegyszeres védekezés megkezdésében.

A helikopteres permetezést elsőként a lakott területek közelében kezdték meg, ezután térnek át a fapusztulással veszélyeztetett területek tisztítására.

A hernyók terjedése azonban nemcsak a védekezés időbeni megkezdésétől függ! Mint tapasztaltuk, május elején hidegebb idő volt, a rügyek nem tudtak kellő időben kifakadni, így a hernyók „éhen maradva” fonalakat eresztettek, és a nagyobb szélfuvallatokkal a környező erdőkbe is átkerültek. Így most már nemcsak az eredetileg felmért és károsított helyeken kell védekezni, hanem a terjedés útján mindenhol! Az eset „szenvedő alanya” a Balaton-felvidék is.

A nem várt további fertőzések érdekében a települések mentén sávosan kell védekezni, mely további 1600 ha terület bevonását teszi szükségessé a permetezési munkákba. Az alkalmazott vegyszerek minimális mértékben hatnak az erdei életközösségekre, jelentős kárt csak a gyapjaslepke-populációkban tesznek.

P. D.

(Forrás: FVM Kommunikációs Önálló Osztály)

Román és bolgár csatlakozási szerződések

Románia és Bulgária csatlakozási szerződését 2005. április 25-én az EU külügyminiszterei hivatalosan is aláírták Luxemburgban. Ha az EU által megszabott kritériumok valamennyi pontját teljesítik, akkor 2007-ben csatlakozhatnak a mostani tagállamok mellé. Ellenkező esetben csatlakozásuk halasztást szenvedhet. A tagállami státusz megszerzését követően megfigyelő szerepet kapnak a tanácsi munkacsoportok ülésein, de szavazati joggal még nem rendelkeznek.

P. D.

Forrás: AgraFacts 2005. április

Változások Csehországban

Április végén *Stanislav Gross*, cseh miniszterelnök közzé tette új kabinetje tagjainak névsorát. A változások szele megérintette a cseh Mezőgazdasági Minisztériumot is. A 2002 óta mezőgazdasági miniszteri posztot betöltő *Jaroslav Palast* a 45 éves, szociál-demokrata *Petr Zgarba* váltotta fel. *Zgarba* 2002-től a cseh Parlament Mezőgazdasági Bizottságának volt elnökhelyettese.

B. B.

Forrás: AgraFacts 2005. április

Területalapú támogatások

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium kéri azokat a gazdálkodókat, akik nem kaptak támogatást igénylő csomagot 2005. évre, hogy azok beszerzése érdekében forduljanak a megyei falugazdászokhoz, vagy kamarai tanácsadókhöz. Bár a 2005. évi egységes területalapú támogatások igényléséhez szükséges kérelemcsomagok postára adásának határideje ez év április vége volt; azonban előfordulhat, hogy azok a gazdák, akiknek adataikban változás történt, postai kézbesítési hiba miatt nem kaptak csomagot.

A minisztérium továbbra sem változtatott a támogatható minimális parcellaméret nagyságán, melynek mértéke 0,3 hektár.

P. D.

(Forrás: FVM Kommunikációs Önálló Osztály)

A darvak pusztulásáról

Az utóbbi időben egyre gyakoribbak a vad- és vadmadárpusztulások országszerte. Az okokat kutatva számos úton elindulhatunk. Lehet, hogy engedély nélküli, kereskedelmi forgalomból kivont vegyszer használata és használója az eredendő ok. A Békés megyében elhullott darvak begyében talált búza vizsgálata során a Növény- és Talajvédelmi Szolgálat fácánkerti Ökotoxikológiai Laboratóriumában *monokrotofosz* nevű vegyületet mutattak ki, amely a madarakra rendkívül mérgező, ezért nagy valószínűséggel ez okozhatta a darvak pusztulását. Egyelőre, egyértelműen nem állapítható meg, hogy a madarak hol szedték fel a mérgezett magokat. Ez történhetett az ország határain kívül, vagy belül

is. Magyarországon 1997-ben, már 8 éve betiltotta ezt a hatóanyagot tartalmazó vegyszer forgalomba hozatalát és felhasználását az FVM Növényegészségügyi és Talajvédelmi Főosztálya, így legálisan ez senkinek a tulajdonában már nem lehetett. A búzaszemek kezelése ezzel a méreggel, amennyiben ez Magyarországon történt, nyilvánvalóan méreggel való visszaélés. Ennek megfelelően a Növényegészségügyi és Talajvédelmi Főosztály a nyomozás eredményességének elősegítése érdekében a szükséges információkat az illetékes rendőrhatalóságnak átadta. Remélhetőleg mielőbb fény derül a sajnálatos eset okaira.

(Forrás: FVM) -t-

Funkcionális élelmiszerek a tejszektorban

Szakértők elemzése alapján 200%-os növekedés várható a friss tejből készült funkcionális élelmiszerek terén Oroszországban – nyilatkozott *Andrey Vasiliev*, a *Fortis reklámügynökség igazgatója* a dairyreporter.com internetes tejipari újság riporterének. Nem mindenkinek nehéz boldogulni a tejtermelés területén. Az orosz élelmiszer-gyártásban a leggyorsabban fejlődő innovatív szektort képviseli a tejipar. Ezen a téren tudnak leginkább érvényesülni a XXI. század csodaszereként reklámozott funkcionális élelmiszerek. De vajon mit is jelöl a funkcionális kifejezés? A fogalom pontos definíciója nehézkes. Ingoványos területre lép, aki vizsgálni kezdi a világszerte robbanásszerűen növekvő iparágat. A reklámokban találkozhatunk akár a gyógytáplálék kifejezéssel, fejtörést okozva ezzel a kevésbé informált vásárlónak. Hippokratészi tanács: „ételed legyen az orvosságod” – évezredek megélt tapasztalat mégis kevesen tartják meg. Hippokratész valószínűleg a tiszta, majdnem érintetlen természetben megtermett, tápanyag és vitamindús ételre gondolt, és

nem pedig a vegyszerekkel és adalékanyagokkal teletömködött, napjainkban élelmiszerként forgalmazott ipari termékekre.

Egyes vélemények szerint a funkcionális élelmiszerek lehetnek azok, amelyek fokozzák a szervezet védekező mechanizmusát, megakadályoznak egyes betegségeket, mint a hipertónia, diabetes, segítik a szervezet betegségből való felgyógyulását, fenntartják a fizikai és testi kondíciót és lassítják az öregedést. Sok kutató azonban szkeptikusan tekint elsősorban az Egyesült Államokban megjelent új hullámos funk-

cionális élelmiszerekre. Már a felfutó stádium kezdetén, az 1998. évi forgalom 17 milliárd dollár volt a gyógytápláléknak nevezett termékekből. Ez a hullám érte el az orosz tejipart is. Az oroszországi Ch. Hansen tejipari vállalat nemrég dobta piacra a kifejezetten orosz fogyasztási szokásokhoz igazított gyümölcsös kefirt, a 30% savótartalmú joghurtitalt, a csokoládés, vagy mentás joghurt desszertet, vagy említhetjük akár az olasz gyógynövényekkel ízesített túró. *Ole Lindhart* a vállalat szóvivője egyértelműen közvetíti a cég politikáját: meglévő termékeink folyamatos fejlesztésre szorulnak, mert megértettük, hogy minden országnak megvan a saját ízlésvilága. Hazai összehasonlításban elmondható, hogy a magyar tejtermék-gyártás egyik vezető vállalkozása, a Danone Kft. is ezen az ösvényen lépked. A folyamatos termékfejlesztés során magyar tehetséggel és magyar tejből állítják elő termékeiket – derült ki a Tejipari Hírlap áprilisi számából.

B.B.

Forrás:

www.dairyreporter.com

Tej, erő egészség

Az egyesült brit tejipar javaslatokkal bombázza azt a független szakértői csoportot (JHCI), amely az élelmiszerek csomagolására írt egészséggel kapcsolatos állításokat vizsgálja. Szándékuk, hogy a tejfogyasztást hivatalosan is összekapcsolják annak kedvező egészségügyi hatásaival.

A hatályos brit jogszabályok szerint az élelmiszergyártóknak tilos olyan egészségre vonatkozó termékjelöléssel élni, melyek azt sugallhatják, hogy készítményeik gyógyítanak, betegségek megelőzésére vagy azok kezelésére alkalmasak. Mindamellet a termékeken megjelenhetnek egészséggel kapcsolatos állítások, feltéve, hogy azokat megfelelő tudományos bizonyítékkal támasztják alá.

A kormány által kinevezett Tejipari Fejlesztési Tanács (MDC), legalább két általános egészségre vonatkozó állításra hívta fel a JHCI figyelmét. Az első a sajtra vonatkozik, melyről azt állítják, hogy amennyiben étkezés, vagy cukros falatok után fogyasztják, jótékony hatással van a fogak egészségé-

re és higiéniájára. A második, egyelőre még előterjesztésre váró állítás a tejfogyasztást kapcsolja össze a csontok egészségi állapotának megőrzésével, valamint a csontbetegségek (mint a csonttrikulás) megelőzésével.

A Dairy UK ajánlása szerint, 2 dl tej elfogyasztása fedezi az ajánlott napi kalciumbevitel egyharmadát. A fennmaradó rész, pedig a többi tejtermékben (joghurt vagy sajt) található.

Amennyiben jóváhagyják a javaslatot, a tejtermelők reklám és marketing célokra is felhasználhatják ezeket az állításokat, valamint a címkén is feltüntethetik. Ez utóbbi hasznos fegyvernek bizonyulhat a virágzó tejalapú „funkcionális italok” közkedveltségével szemben, és segíthet a tej, mint elsőrendű és egészséges termék piaci helyzetének visszaállításában.

Az Európai Élelmiszerinformációs Bizottság (EUFIC) egy nem régi felmérése szerint, az olyan általános termékjelölések, mint „zsírszegény” és „light” (még ha nem is tartoznak az egészségre vonatkozó

állítások körébe) népszerűnek bizonyultak a fogyasztók körében, és az eladásokat is jótékonyan befolyásolták.

A JHCI, 2001-es megalakulása óta mindössze 5 általános egészséggel kapcsolatos állítást hagyott jóvá. Az egyik ilyen a teljes kiőrlésű búzaételek fogyasztásának a szívegészségre gyakorolt kedvező hatása, egy másik, pedig a szójaprotein vérkoleszterin-szint csökkentő hatását érinti.

Ed Komorowski, a Dairy UK műszaki igazgatója kijelentette, hogy bár még hosszú az út, de folyamatban van egy a JHCI munkájára épülő szabályzat, mely lehetőséget adna az európai élelmiszergyártóknak, hogy egészséggel kapcsolatos állításokat tegyenek, amennyiben azt az Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal (EFSA) már jóváhagyta. Persze mindehhez tudományos és jogi szakértőkből álló bizottságok jóváhagyása szükséges – ez, pedig hosszú hónapokba telhet.

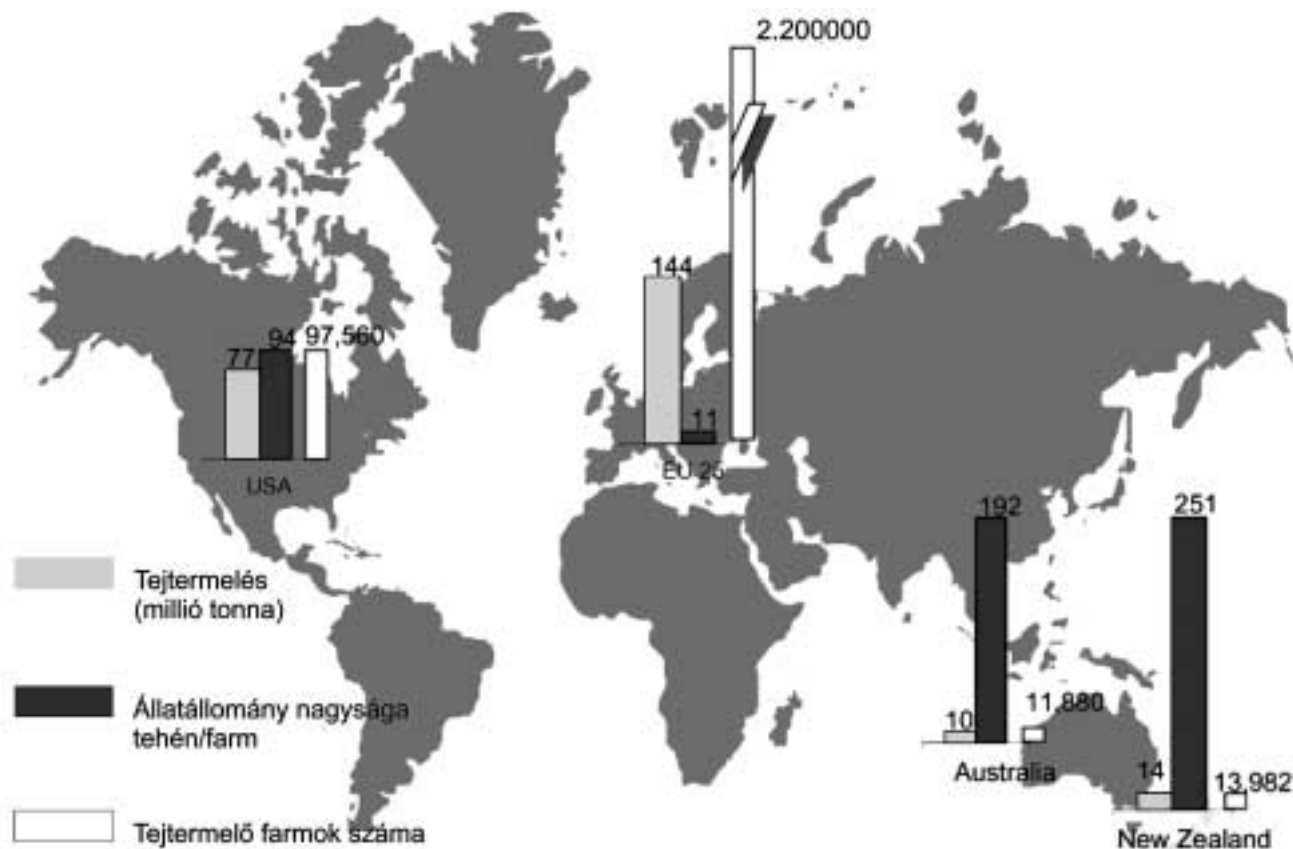
Mihók Zsolt

Forrás: Dairy Reporter, 2005. április

Kontinensek tejversenye

Az európai tejszektor vezető pozíciót foglal el a világ tejtermelésében. Az Európai Tejipari Szövetség EDA (European Dairy Association) tanulmánya szerint 2004-ben az EU 25 tejtermelése 142 millió tonnát tett ki, amit India követ közel 90 millió tonnával, USA 77 millió tonnával, majd Oroszország következik a sorban 35 millió tonnával. A világ tejtermelésében további 7 ország vállal részesedést: Brazília, Kína, Új-Zéland, Uk-

rajna, Ausztrália, Mexikó és Argentína. A tejszektor szerkezeti megítélését ezeken túl, számos tényező befolyásolja. A tejtermelés hatékonysága merőben eltérő a felsorolt országok között. Az amerikai 77 millió tonnás tejtermelést 97 560 db tejelő tehenészet állítja elő, 94 tehen/gazdaság mellett. Ezen tejmenyiség kétszeresét termeli meg a 25 tagú Unió, közel 2,2 millió gazdaságban 11 tehen/gazdaság átlagos állatálló-

mánnyal. Az átlagértékek annyiban csalókák, hogy az újonnan csatlakozott országokra jellemző az elaprózódás és a kis gazdasági méret, de természetesen egy holland intenzív tehenészetben nem meglepő a 150 tehenes állatlétszám sem. Az európai átlag üzemmérettől teljesen eltérő Ausztrália tejtermelő gazdaságainak szerkezete. Bár a megtermelt tej mennyisége nem éri el a 10 millió tonnát az üzemekre jellemző, hogy Ausztráliában a 192 db tehenet tartó gazdaság egy átlagos tejtermelő gazdaságnak számít. Új-Zéland még ezt is felülmúlja, hiszen 251 tehenet lehet számolni átlagosan, üzemenként.

A tejtermelés világpiaci alakulását számos tényező befolyásolja. 2011-re az Európai Unióban a közvetlen termelői támogatások 100%-ban függetlenek lesznek a termeléstől a tejágazatban. Az uniós tejtermelést jelenleg kvótarendszer szabályozza, aminek eredményeként a hatékony gazdaságok 8%-kal fogják vissza a termelésüket. Az európai tejszektor ágazati problémái a rendkívül magas előállítási költségekben rejlenek. Agrárgazdasági elemzések szerint az uniós tej

csak akkor lenne a világpiacon versenyképes, ha a jelenlegi 30 eurócent felvásárlási ár lecsökkenne a 15–20 eurócentes világpiaci árra. Rendkívül nagy nyomás nehezedik a tejszektorra Új-Zéland és Ausztrália felől. Ami nem véletlen, hiszen az éghajlati viszonyok ezeken a földrészekeken lehetővé teszik az egész éven át tartó legeltetést, az extenzív állattartást, tehát az állatok takarmányozása a költségek kisebb hányadát teszi ki. Szakértők véleménye szerint a 3. országok piacán csak az versenyezzen, aki valóban versenyképes, és nem kell az értékesítést egyéb támogatásokkal –, mint például az exporttámogatás – elősegíteni.

Szerencséje is van az Uniónak: mégpedig az, hogy a világon előállított tej 40%-a sajt formájában kerül a piacra, amiből az Unió 40%-os részesedést tudhat a magáénak. A jövőben ez lehet a tejszektor fellendítésének a kulcsa, tudva azt, hogy a világ legnagyobb sajt importőrei Oroszország, USA és Japán.

B. B.

Forrás: <http://eda.euromilk.org>

Portugál zöldség-gyümölcs

A *Giovanni Alemanno*, olasz miniszterrel folytatott kétoldali megbeszélése kapcsán Fischer Boel úgy vélte, fontos lenne 2006-ra halasztani a friss zöldség-gyümölcs ágazat reformját, amikor majd a feldolgozott zöldség-gyümölcs részleget érintő kérdésekben döntenek. Így az eredmény biztosabb lenne, és egyben lehetőség adna a Bizottságnak, hogy figyelembe vegye a témában készülő értékeléseket is. *Alemanno* a szektor „korai” reformját szorgalmazta és felvázolta a jövő évi olasz borreformokat csakúgy, mint bizonyos sajtok privát tárolásához nyújtandó segítséget a dollár euróhoz viszonyított további gyengülése kapcsán. Az olasz miniszter továbbá az e célra létrehozott alapok 1%-os modulációját kérte. Az agrárbiztos kételyeit fejezte ki ez utóbbi tekintetében. Az olasz miniszterrel folyta-

tott eszmecsere nyomán, a cukorreform és a vidékfejlesztés kérdései is napirendre kerültek.

Az új portugál mezőgazdasági miniszterrel, *Jaime Silvával*, pedig, az országot sújtó szárazságot vitatta meg. A lisszaboni kormány egy hivatalos kérelmet is fontolgat, a

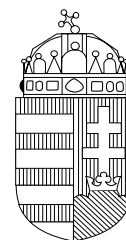
korábbi 60% helyetti 80%-os közvetlen támogatások kifizetéséről, amennyiben erre a 2006-os költségvetési év októberének második fele után kerül sor, az unió is jóváhagyja az elképzelést. A terület pihentetés kérelmében és a Portugáliának szánt intervenciós kukoricát illetően az illetékes irányító bizottságok döntenek. A biztos mindkét javaslatra nyitott.

Mihók Zsolt

Forrás: AgraFacts,
2005. április

Spanyol–magyar együttműködés

A közelmúltban a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumban járt a spanyol *Depaex* EU-s tanácsadó cég. A cég székhelye Extremadura tartományban van, 1994-ben alapították, jelenleg 14 alkalmazottat foglalkoztat. Elsődlegesen EU-s projektek tervezésében, kidolgozásában és megvalósításában vesz részt. Egyik fő területe a környezetvédelem, többek között a helyi Agenda 21 elnevezésű tervezettel is foglalkoztak.

Ezen túlmenően az INTERREG program keretében, környezetvédelmi fejlesztéssel, energiafelhasználás optimalizálásával és energia hatékonysággal foglalkoztak.

Újszerű együttműködés kialakítására törekszik a cég a spanyolországi Extremadura tartomány és a magyar régiók között. Ennek értelmében **Magyarországi látogatásuk célja:**

- a már meglévő ügyfélkörüknek hazai partnerek keresése, ezáltal tagi hálózatuk bővítése;
- magyar intézményekkel, elsősorban önkormányzatokkal történő kapcsolatfelvétellel, többek között a 2007–2013 közötti programozási időszakban együttműködési lehetőségek keresése;
- felkészítő programok és EU-s projektek segítése;
- együttműködés a jogi és pénzügyi keretek megteremtésében.

A hazai *Leonardo Kft-vel* már közösen részt vettek EU-s projektek kidolgozásában. Spanyolország, ezen belül Extremadura tartomány megélte mindazt a felzárkózási folyamatot, amit most Magyarország. Szem előtt tartották a vidékkel kapcsolatos programok fejlesztését, továbbá jó kapcsolatot ápoltak a helyi kormányzattal (mint ezért a területért felelős szervvel). – Spanyolországban tartományi kormányok is működnek.

Dr. Vajda László az EU Koordinációs Főosztály vezetője fogadta a Depaex képviselőit. Hangsúlyozta, hogy a spanyol tapasztalatok igen fontosak számunkra. Magyarország régi mezőgaz-

dasági hagyományokkal rendelkezik, ebből adódóan a vidék is kiemelt szereppel bír. Ennek bizonyításaként, 1999-ben a Minisztérium nevében is megjelent a „vidékfejlesztés” szó.

A Depaex cég olyan magyar önkormányzatokat, cégeket szeretne találni, akik érdekeltek közös spanyol magyar pályázatokban. Az INTERREG jó lehetőséget nyújthat erre, hiszen jelenleg Magyarország az Európai Unió határa, széleskörű együttműködés folytatható Bulgáriával, Romániával, Horvátországgal, Szerbiával. Elképzelhető egy olyan projekt megvalósítása, mely a vidéken élőket abban segíti, hogy környezetükben jobban érezzék magukat. Mivel Magyarországon is fontos, hogy kiemelt figyelmet kapjanak a mezőgazdasági termelők, el kell juttatni hozzájuk azt az üzenetet, hogy nem elég egy bizonyos mezőgazdasági terméket termelniük, hanem az ezzel kapcsolatos többi tevékenységet is el kell végezniük.

Számunkra nagyon érdekes és követendő példa:

Extremadura tartomány folyóvölgye kiválóan alkalmas cseresznyetermesztésre. A termelők közösen értékesítik a cseresznyét. A völgyben létesítettek egy szeszfőzdet is, ahol a közvetlen fogyasztásra nem alkalmas cseresznyéből pálinkát főznek.

Az évek során kialakított kereskedelmi csatornákat jól kihasználva, a helyi kézműves hagyományokat is ápolják, emellett házi sajtokat és házi lekvárokat készítenek és értékesítenek. Bogyós gyümölcs termelésével is foglalkoznak, és külön figyelmet fordítanak a falusi turizmus fejlesztésére.

A fenti példa alapján a spanyol régió mintaként szolgálhat a magyar régiók számára. Arra kell törekednünk, hogy minél jobban elsajátítsuk a közös pályázat készítés gyakorlatát, a közös projektekben való aktív részvételt.

(A Depaex EU-s tanácsadó cég elérhetősége és részletes bemutatkozása a szerkesztőségben megtalálható.)

Baksa Adrienn

FVM

Az élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó gyorsvészjelző rendszer a 2004. évi adatok tükrében

Hazánk 2004. május eleje óta az Európai Unió teljes jogú tagja. A közösségi tagság azzal is járt, hogy az uniós irányelveket – az élelmiszer- és takarmánybiztonság szavatolását szolgáló előírásokat is – harmonizálni kellett a magyar jogrenddel. Az uniós egyéb jogszabályok ezen időponttól kezdve Magyarországon is hatályosak, és kötelezően alkalmazandók, magyarul is hozzáférhetők, a magyar szabályozás részét képezik.

Az Európai Parlament és a Tanács 2002. január 28-i 178/2002/EK rendelete foglalkozik az európai élelmiszerjog általános elveinek és követelményeinek megállapításáról, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) létrehozásáról és az élelmiszerbiztonsági ügyekben alkalmazandó eljárásokról.

A jogszabály negyedik fejezetének 1. szakasza egy *gyorsvészjelző rendszer* (Rapid Alert System), mint hálózat létrehozási rendjéről rendelkezik, melynek keretében a tagországok erre kijelölt szervei értesítést küldenek a Bizottság részére minden olyan általuk észlelt eseményről, melynek az élelmiszer-és takarmánybiztonság tekintetében az emberi egészségre vonatkozóan közvetlen vagy közvetett kockázata van.

Az EU elvárásainak megfelelően, az Európai Élelmiszer-biztonsági Hivatal (EFSA) hazai partnerszervezeteként, a Magyar Köztársaság Kormánya a 333/2004. (XII. 11.) kormányrendelettel módosított, 66/2003. (V. 15.) számú rendeletével létrehozta az Unió illetékes szerveivel kapcsolattartásra és együttműködésre hivatott Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatalt (MÉBIH). A Hivatal kijelölt kapcsolattartó pont az Európai Bizottság Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Igazgatósága (DG Sanco) által működtetett gyorsvészjelző rendszer hálózatában. A gyorsvészjelző rendszer – angol nevének rövidítéséből RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) – keretében a 2004-ben beérkezett értesítések– riasztások és információk – teljes körű összegyűjtését, véglegesítését az EFSA munkatársai elvégezték. A MÉBIH az adatokat elemezte, melyet az alábbiakban kívánunk az érdeklődők elé tárni. Bevezetésként, mindenekelőtt néhány alapfogalom, illetve megnevezés tisztázását ismételten szükségesnek tartjuk.

A Gyorsvészjelző rendszer (RASFF) brüsszeli központja abban az esetben, ha a tagországi kap-

csolattartó pont jelzése alapján, a már piacon lévő kifogásolt élelmiszer vagy takarmány az emberi egészségre azonnali beavatkozást sürgető veszélyt hordoz, riasztási értesítést, „*riasztást*” (*alert notification*) küld. A riasztás célja a tagországok értesítése, hogy ellenőrizni tudják, vajon a veszélyforrást hordozó termék megjelent-e már az ő piacukon is.

Ha egy hatósági vizsgálat a tagországok piacaira még nem került élelmiszerral, vagy takarmánnyal kapcsolatos problémát fed fel, amely nem jelent azonnali élelmiszer-biztonsági kockázatot, akkor a Gyorsvészjelző rendszer (RASFF) központ „*tájékoztatást*” (*information notification*) küld a hálózat tagjai részére. Ez az eset legtöbbször akkor fordul elő, ha az áru vizsgálatára, a kifogás megállapítására és ezt követően az áru bejelentésének visszautasítására a közösség határállomásainak valamelyikén került sor.

A Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Igazgatóság (DG Sanco) éves jelentései szerint az információk mennyisége 1999-2004. között több mint hétszeresére nőtt (*1. táblázat*). Ezen belül különösen a tájékoztatások száma emelkedett, bár a riasztások növekedése is figyelemreméltó volt. Magyarország május 1-i belépésétől számítva a 2004-ben 9 riasztásban és 14 információban volt érintett.

1. táblázat

**Az értesítések számának alakulása
1999–2004 között**

1999	Riasztás	Tájékoztatás	Összes értesítés
2000	97	263	360
2001	133	340	473
2002	302	406	708
2003	434	1092	1526
2004	454	1856	2310
2004/2003	692	1897	2589
	52,4%	2,2%	12,1%

A 2004. évi értesítések **termékkategóriák szerinti megoszlását** a *2. táblázat* szemlélteti. A dió, diófélék és „snack” termékek részaránya a

A 2004. évi értesítések termékkategóriák szerinti megoszlása (%)

dió, diófélék, snack	30,5	zsírok, olajok	3,1
halak és abból készült termékek	11,6	levesek, szószok	2,6
gyümölcsök és zöldségfélék	9,6	édesipari termékek, méz, kocsonyák	2,6
gyógy- és fűszernövények	9,0	takarmány	2,3
rákfélék és abból készült termékek	6,5	gabonafélék és sütőipari termékek	2,0
hús és hús termékek	6,1	tej, tejtermékek	1,9

legnagyobb, több mint 30%-os. A második helyet a halak és az abból készült termékek (11,6%), míg a harmadik helyet a gyümölcsök és zöldségfélék (9,6%) foglalják el.

A 2004. évi értesítések megoszlását a **főbb veszélyforrások** szerint a 3. táblázat mutatja. A legtöbb gondot a mikotoxinok (37%), a kémiai szennyező anyagok (24%), mikrobiológiai szennyező anyagok (20%) és állatgyógyászati ter-

mékmaradványok (5%) okozzák. A mikotoxinok közül az aflatoxin (855) és ochratoxin (29) a leggyakoribbak (Magyarországon a fűszerpaprika és a pisztácia esetei).

(Minden esetben nem hazai, hanem külföldről bekerült, ill. bekevert termék okozta a gondot. A Szerk.)

A Gyorsvészjelző rendszer (RASFF) központja a legtöbb esetben közli a kifogásolt áru szállítójának, előállítójának nevét és címét, így a MÉBIH által vett riasztás továbbításakor az illetékes magyar hatóság azonosítani tudja a vizsgálandó, ellenőrzendő belföldi exportőrt, vagy feldolgozót.

A Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatal, mint az Európai Közösség gyorsvészjelző hálózatába kijelölt hazai kapcsolattartó pont, a RASFF rendszeren keresztül érkező adatokat folyamatosan értékeli és az elemzések eredményéről az érdekelteket jogszabályokba foglalt feladatainak megfelelően továbbra is tájékoztatja. (A témáról ... számunkban közöltünk cikket.)

3. táblázat

A 2004. évi értesítések megoszlása a főbb veszélyforrások szerint

Veszélyforrás	Esetek száma	Megoszlás (%)
Allergének	10	0,4
Kémiai szennyező anyagok (egyéb)	640	24,2
Idegen anyagok	41	1,5
Jelölés	21	0,8
Mikrobiológiai szennyező anyag	525	19,8
Érzékszervi változás	13	0,5
Csomagolási hiba	18	0,7
Parazitafertőzés	57	2,2
Sugárzás	25	0,9
Növényvédő szer maradvány	48	1,8
Állatgyógyászati termék maradványa	145	5,5
GMO/új típusú élelmiszer	9	0,3
Nehézfém	98	3,7
Mikotoxin	894	33,7
Biotoxin (egyéb)	9	0,3
Károsító mikro-szervezetek	19	0,7
Élelmiszer-takarmányadalékok	18	0,7
Egyéb	60	2,3

Dr. Maczák Béla
Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatal

Rákkeltő festék az ételekben

Paprikabotrány az Unióban

Egy brit, rutinnak számító élelmiszer-ellenőrzés során februárban Szudán I elnevezésű vörös festékre bukkantak különböző élelmiszerekben. A Szudán I, II, III és IV elnevezésű ipari festékek műanyagok, olajok, zsírok, cipőkrémek és padlótisztítók színezésére szolgálnak, élelmiszeripari felhasználásuk tilos, mivel rákkeltő és genotoxikus, azaz génkárosító hatásúak.

A festékek élelmiszeripari felhasználására először 2003 júniusában derült fény, amikor chili porban és chili ízesítésű késztermékekben Szudán I festéket mutattak ki. A Bizottság ekkor a 2003/460/EK határozattal betiltotta használatát. Ezt követő vizsgálatok során kiderült, hogy nem csak a chili örlemények tartalmazhatnak Szudán festéket, hanem curry-por is, így a 2004/92/EK számú határozattal a kötelező vizsgálatot kiterjesztették a curry-porra is.

A februári Egyesült Királyságot érintő botrányban a festékkel szennyezett Worcester-mártás volt a probléma forrása, amelyet több

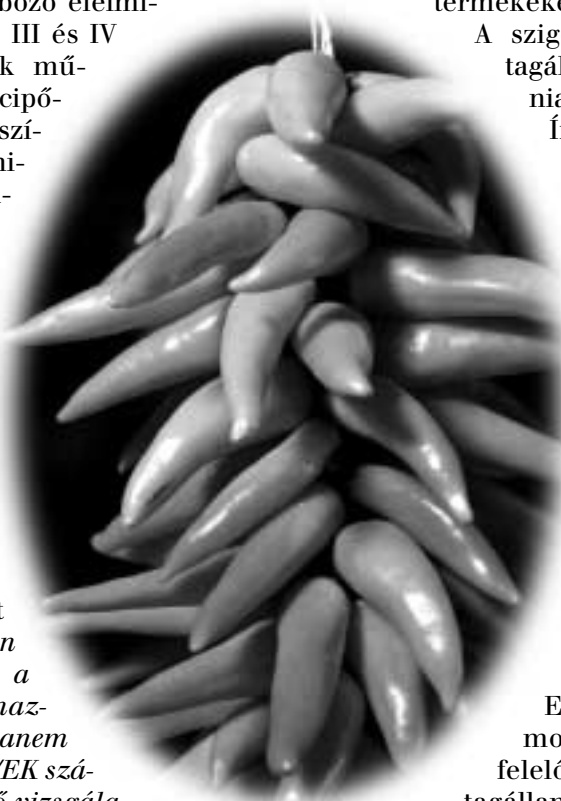
készítelhez is felhasználtak. Több mint 400 terméket, köztük leveseket, mártásokat és késztermékeket kellett kivonni a piacról.

A szigetországon kívül, további 12 tagállamba (Belgium, Ciprus, Dánia, Spanyolország, Görögország, Írország, Olaszország, Málta, Franciaország, Portugália, Ausztria és Hollandia) jutottak el a szennyezett élelmiszerek, ahol folyamatosan végzik az ellenőrzéseket.

A brit hatóságok hangsúlyozzák, hogy nagyon nehéz nyomon követni a nyersanyagok útját a készételek, feldolgozott élelmiszerek között. *Markos Kyprianou*, az Unió egészségügyért felelős főbiztosa felhívta az élelmiszer-előállítók figyelmét arra, hogy az élelmiszerekre vonatkozó 178/2003/EK rendelet egyértelműen kimondja az élelmiszer-előállító felelősségét, ellenkező esetben a tagállamokon a sor, hogy megtegyék a szükséges intézkedéseket az együttműködés kikényszerítésére.

B. B.

Forrás: www.food.gov.uk

Feszítő nyomás

Terjednek a genetikailag módosított növények

Az Európai Élelmiszer-biztonsági Hivatal (EFSA) márciusban, első ízben adott ki pozitív határozatot génmódosított kukorica importjára, feldolgozására és a termesztésére az 1507-es kukorica ügyében. Szakértők úgy vélekednek, hogy Bush amerikai elnök februári brüsszeli látogatása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a génmódosított termék „biztonságos” minősítést kapjon. Az EFSA döntését azonban egyelőre nem követte a brüsszeli, 25 tagállam szakértőiből álló, genetikailag módosított organizmusokkal (GMO) fog-

lalkozó tudományos testület pozitív fogadtatása. A március 7-i ülésen ugyanis elnapolták az ún. 1507-es kukorica importjáról és feldolgozásáról szóló döntést.

A döntéshozókra rendkívül nagy nyomás nehezedik. 2004 májusában véget ért az újabb genetikailag módosított szervezetek (GMOs) import-engedélyezésére vonatkozó, hat évig tartó moratórium. Az amerikai monopóliumok ugrásra készen várják az Unió zöld jelzését, hogy dömpingtermékeikkel elárasszák az európai piacot.

Ennek érdekében, minden lehetőséget megragadnak a döntéshozók befolyásolására. Más részről, pedig felelősséget kell vállalniuk azért, hogy a döntésükkel nem veszélyeztetik az emberek egészségét, illetve nem következik be visszafordíthatatlan károsodás a földi ökoszisztémában.

A 1507-es jelzésű kukorica különleges tulajdonsága, hogy a génmódosítás következtében ellenálló a kukoricabogárral szemben és herbicid toleráns is egyben. A 1507-es GMO kukorica kí-

sérleti termesztésére 2005. április elseje és 2008. december 31. között kerül sor Magyarországon Fejér és Pest megyében, egyenként 110 m² nagyságú parcellákon. A vizsgálatok egy részről a rezisztenciából adódó termesztési értékek gazdasági vonatkozásaira, más részről, pedig a termesztés biológiai értékeinek és a DUS (különbözőség, egyöntetűség és stabilitás) vizsgálatokra terjednek ki.

Összeállította: B.B.

Transzgenikus kultúrák helyzete a világban (2004)

Elképesztő módon folyik a genetikailag módosított kultúrák térhódítása a világban. Míg 1996-ban mindössze 1,7 millió hektáron vetettek génmanipulált növényeket, addig 2004-re már 81 millió hektárra nőtt az ilyen kultúrákkal hasznosított terület.

Csak 2004-ben 20%-os termőterület-bővülés zajlott, ami az új technológia területi expanziójának felgyorsulását, a termelésbővülés példátlan sebességre kapcsolását mutatja.

Az ISAAA (International Service for the Acquisition of Agri-Biotech Applications) kimutatása szerint 14 ország lépte át a kritikusnak számító 50 ezer hektáros alkalmazási küszöböt, és az ügy fontosságára való tekintettel nem kerülhetők meg ezen országok felsorolása sem. Így, földrészek szerint csoportosítva a legnagyobb termesztők között találjuk a következőket:

- USA, Argentína, Kanada, Brazília, Chile, Paraguay, Mexikó;
- Ausztrália;
- Románia, Spanyolország;
- Fülöp-szigetek.

Ha végigpásztázunk az 5 kontinensen, egyértelművé válik, hogy legnagyobb kultusza a génmódosított, közkeletűbb rövidítéssel a GMO (angol megnevezésből) szervezetekkel való gazdálkodásnak az amerikai földrészen van.

Az iparilag fejlett országok által művelt ilyen terület 2004-ben már meghaladta az 53 millió hektárt (53,35 millió ha), melyből az USA egyedül mintegy 90%-ot képviselve 47,6 millió hektárral, Kanada pedig 5,4 millió hektárral részesedett. A két észak-amerikai ország már maga 53 millió hektáron termesztett génmódosított növényeket 2004-ben, így egyértelművé válik, hogy a fejlett világ más területei csak mindössze 0,35 millió hektárnyi területen (azaz 350 ezer hektáron) fog-

lalkoztak ilyen kultúrák termesztésével. (Ausztráliában 200 ezer, Spanyolországban 100 ezer, Németországban pedig 50 ezer hektárt kötött le a génmódosított kultúrák termesztése.)

A fejlődő világ viszonya már nem ennyire homogén a biotechnológia eddigi eredményeivel kapcsolatban, bár a földrészek szerinti megoszlás itt is az amerikai földrész túlsúlyát mutatja.

Az ISAAA-nál bejegyzett 27,8 millió hektárnyi, fejlődő országok-béli vetésterületből Argentína 16,2 millió hektárral, Brazília 5 millió hektárral, Paraguay pedig 1,2 millió hektárral részesedett. Kína 3,7 millió hektáron, India és Dél-Afrika pedig 0,5–0,5 millió hektáron foglalkozott génmanipulált növények termesztésével. *Európán belül Romániában és Spanyolországban természetesen mintegy 100 ezer hektáron génmanipulált növényi kultúrákat, de már Németország is elérte az 50 ezer hektár feletti szintet.* A fejlett és fejlődő világban a génmanipulált növényekkel lefoglalt összes terület 94%-a tehát az amerikai földrészre esik.

Termelési szerkezet

A termesztett kultúrák összetételét nézve azt láthatjuk, hogy 60%-os területfoglalásával a szója a legnagyobb területen termesztett génmanipulált növény a genetikailag módosított növények sorrendjében. A szóját 23%-os területi részaránnyal a kukorica követi, majd a gyapot (11%) és a repce (5%) következik. A 81 millió hektárnyi összes GMO-területből 13,3 millió hektárt a zöldségfélék foglalnak el, bár ezekről a fogyasztó sajnos meglehetősen kevés ismerettel rendelkezik. Sokkal inkább ismert a génmanipulált szója és kukorica, mely, mint láttuk, a génmódosított kultúrák zömét adja.

Sokan úgy vélik, hogy a génmanipulált növények termesztése a jövő agrárgazdaságának kétértelműen legfontosabb kérdése, hisz hozzásegít az éhezés leküzdéséhez, a Föld növekvő népességének ellátásához, az emberiség ételmezési biztonságának növeléséhez. Ezen vélemények szerint a ma tapasztalható fogyasztói averziókat valójában az ismeretlentől való félelem és a politikai megfontolásból gerjesztett indulatok táplálják.

A GMO termékekre félelemmel tekintők azt tartják, hogy tartamkísérletekben eddig nem igazolt eredményekről van szó; az esetleges jö-

által előállított, sokszoros mennyiségben keletkezett ellenanyagot. Kérdés az továbbá, hogy a GM-növények, természetes hatóanyagainak élelmiszerekben való megjelenése nem okoz-e nagyobb kárt az állati és ezen keresztül az emberi szervezetben, mint a mesterséges növényvédőszer szermaradványai. Kérdés, hogy a GM-növények melléktermékeinek talajba forgatásával, vagy más úton történő hasznosításával vajon nem okozunk-e nagyobb kárt a környezetünkben, mint a vegyi anyagok ellenőrzött kijuttatásával?

vőbeni káros hatásokkal, az új génkombinációk immunrendszerre, valamint a környezetre gyakorolt hatásával eddig nem foglalkozott senki. Nem bizonyított, hogy a megváltozott génszerkezetű, sokszor a káros hatások kivédése érdekében a növények által előállított peszticidek, vagy rovarölő hatást kifejtő, úgymond természetes vegyi anyagok nem jelentenek-e nagyobb veszélyt, mint a hagyományos technikákkal való védekezés. A genetikailag módosított szervezetek ugyanis azzal, hogy valamely betegséggel szembeni ellenálló-képességet (rezisztenciát) erősítő tulajdonsággal rendelkeznek, vagy szárazságtűrést erősítő, fagyérzékenységet csökkentő képességgel jeleskednek, valójában a saját sejtjeikben, szöveteikben hordozzák a maguk

Egyes összehasonlító vizsgálatok arra utalnak, hogy a szójatáblák gyommentesítési többletköltségei miatt – melyek a hagyományos (növényvédő szeres) termesztéstechnológiát terhelik – a transzgenikus szója termesztése Amerikában sokkal gazdaságosabb, hektáronként akár 110 eurós megtakarítással is járhat. Ezt a versenyelőnyt semmilyen más technológiai megoldással nem lehet behozni, írja a *La Revue Agricole de L'aube* francia szaklap 2005. január 28-i száma. További pozitívum, hogy a génmódosított növények termesztése reális választ adhat a mezőgazdasággal szemben támasztott jogos követelményekre is, nevezetesen arra, hogy a növekvő létszámú emberiség élelmiszerszükségletét, nagy termelési biztonság mellett teremtsen

meg, és a csökkenő termelési költségek révén elérhető áron, biztonságos élelmiszert állítson elő.

(Tudjuk, hogy a jelenleg megtermelt élelmiszer a Föld lakóinak igényét 125%-ban fedezi, a baj az egyenlőtlen, rossz elosztással van. A Szerk.) Éppen ez utóbbi kérdés kapcsán fogalmazódnak meg leginkább a fogyasztói aggodalmak, hiszen az izolációs távolságok be nem tartása, a törvényi keretek rögzítése nélkül, valószínű veszélyt jelenthet a genetikai anyagok szétszóródása és keveredése, a nem kívánt és nem irányított kombinációk megjelenése. Ez a körülmény fékezheti a GMO növények elterjedését még akkor is, ha a szermaradványok és növényvédőszer hatóanyag-terhelés szintjei, legalább is a felületes szemlélő számára lényegesen alacsonyabbak a hagyományos termesztéstechnológiával való összevetésben.

Európa okosan kívár

A génmódosított szervezetek termesztésében kialakult világméretű versenyben, a termesztésbe vont területek nagyságrendjét és a GMO növények termelésbővülésének ütemét nézve, Európa lemaradt. Az Európai Unión belül egyedül csak a spanyolok mertek a saját deficitese kukoricamérlegük javítása érdekében egy szerény, a küszöbszintet éppen hogy meghaladó lépést tenni. A kerekítés nélküli, pontos adat ugyanis mindössze 58 ezer hektárnyi GM-kukorica.

Hozzá kell tenni, hogy ma már – legalább is 2004 szeptemberétől – az EU-n belül a termelő mintegy 17 GMO kukoricafajta közül válogathat, és ha a nemzeti szabályozás nem korlátozza, akkor joga van génmódosított kukoricát vetni. A közösségi korlátozások tavalyi, WTO nyomásra történt feloldása óta azonban feltehetőleg még nem telt el elég idő ahhoz, hogy a tagállamok, élve a szabad döntési lehetőséggel, megváltoztassák eddigi álláspontjukat, és félretegyék indokolt óvatosságukat a genetikailag módosított szervezetekkel kapcsolatban.

A tagállamok késlekednek az új közösségi direktíva bevezetésével. Így például:

- A franciáknál 2005-ben kerül bevezetésre a köztermesztést engedélyező jogszabály. Mint a híradásokból is kitűnt, a galloknál karizmatikus vezéregyénisége és széles tábora van a harcias ellenzőknek.
- A németek nem engedik, hogy egy GMO parcellán termelt növény, a genetikai anyag szóródásával úgymond „megfertőzze” a hagyományos módon termelt növényeket.
- Dániában minden GMO növényt termelő gaz-

dának hektárra vetített adót kell fizetnie, melyet egy nemzeti biztosítási alaphoz kezelnek. A cél, hogy az esetlegesen kárt szenvedőkön segíthessenek.

- Magyarországon átmeneti szabályozás van hatályban. Az átmeneti tilalom alapján a MON 810 génkonstrukciót hordozó kukoricafajta további intézkedésig Magyarországon nem vethető. A koegzisztenciát, azaz a génmanipulált és a hagyományos módon termesztett növények együttélését, együtt termesztését, illetve egymás mellett élését szabályozó törvény, az előkészítés szakaszában van, és feltehetően az országgyűlés őszi időszakában kerül a Parlament elé. A tiltást csak e törvény hatályba lépését követően oldják fel.

Anélkül, hogy belemennénk abba az áldatlan vitába, mely már jó ideje megosztja a társadalmat, illetve szembe állítja a biztonságukért aggódó fogyasztókat a génmódosított szervezetek előállításába nagy anyagi forrásokat befektető és ebből hasznot húzni kívánókkal, szükségesnek tűnik megemlíteni, hogy az EU nem önként és saját döntése alapján változtatott eddigi merev, elutasító álláspontján. Az elővigyázatossági elvre hivatkozó eddigi közösségi politikát a WTO-ban lezajlott bírósági procedúra felülírta. Az EU-t az alkalmazott piaci diszkrimináció, azaz a GMO termékek EU-piacokról való kizárása miatt elítélték, kártérítésre kötelezték, és belső szabályozásának megváltoztatására kényszerítették. *Ez a magyarázata annak, hogy az EU Brüsszeli Bizottsága fogyasztói illetve érdekképviseleti tiltakozások ellenére 17 génmanipulált kukorica termesztését engedélyezte, és a szabályozásban visszavonulva, tagállami kompetenciába utalta az ilyen kultúrák termesztésének engedélyezését.*

A fogyasztói félelmek ellenére valójában nincs konkrét, „független” laboratóriumok által igazolt bizonyíték arra, hogy a GMO termékek károsak az egészségre. Sokkal inkább a hagyományos termesztéstechnológiához kötődő vegyszeres növényvédelem számlájára írhatók, túl- adagolással, szermaradványokkal, egészségügyi várakozási idő be nem tartásával kapcsolatos megbetegedések, allergiás panaszok és mérgezések. (Mint a legutóbbi időkben botrányt okozó marokkói primőr paprika.)

Hosszú az út a fogyasztó jogos kívánságát kielégítő, a választás szabadságát megadó, a génmódosítás tényét rögzítő tartalom élelmiszer címkéken való feltüntetésétől a *José Bové* nevével fémjelzett polgári engedetlenségi mozgalmakig, ahol egy-egy GMO kukoricatáblán alkalmasint „végigsétálnak” a kísérlettel elégedetlen tiltakozók.

Tény, hogy az EU-n belül is vannak liberálisabb felfogású és konzervatívabb beállítottságú kormányok, fogyasztók e tekintetben, de az igényes fogyasztónak azt a jogát elvitatni, hogy tudni szeretné, hogy mit eszik, nem szabadna. Elemi kötelessége lenne az előállítónak, hogy tájékoztassa a vásárlót, hogy az adott termék tartalmaz-e GMO termékeket, génmanipulált növényi

alapanyagokat. Döntsen a fogyasztó, hogy melyik terméket választja, a választás szabadságának jogát kétségbe vonni, illetve a választáshoz szükséges alapvető információkat megtagadni a fogyasztótól, nem lehet.

Összeállította: Szabó Jenő
FVM

GMO-mentes régiók

Bár egyetlen régió sem tekinthető génmódosított szervezetektől mentesnek, az EU szabályzata lehetőséget ad a termelőknek, hogy bizonyos területeket „GMO-mentessé” nyilvánítsanak. Sőt, bizonyos genetikailag módosított fajtákat be is tilthatnak, amennyiben bizonyíthatóan nem felelnek meg az egymás mellett termesztés (*co-existence*) feltételeinek – véli *Mariann Fischer*

Boel, az Unió agrárbiztosa. A fenti címre pályázó régiók „hálózatának” helyi vezetőihez szólva, Fischer Boel felhívta a figyelmet, hogy az egymás mellett termesztés feltételeiről készített év végi jelentése korántsem általános érvényű az egész Unióra, inkább csak a főbb, követésre érdemes irányvonalakat hivatott megrajzolni.

M. ZS.

Milliárdok biotechnológiai kutatásokra

A 2007–2013-ig terjedő időszakra az EU költségvetése megduplázza a kutatásra és fejlesztésre szánt összeget, így az átlagosan évi 9,6 milliárd eurót tesz majd ki, amelyből a mezőgazdaság, élelmiszeripar és biotechnológia az elkövetkező 7 évre 2,17 milliárd euróval számolhat. *Janes Potoènik*, EU kutatási főbiztos a csomagot vázolva megállapította, hogy a javasolt teljes költségvetés 67,8 milliárd euró (a várható teljes finanszírozási csomag 7%-a), melyet részekre osztottak: környezetvédelem 2,24 milliárd euró, energia 2,59 milliárd euró és egészségügy 7,35 milliárd euró. *A kutatások fő célja – a 107 oldalas javaslat szerint, mely a biztonságos, egészséges és minőségi élelmiszer iránti növekvő igényeknek megfelelően a „fenntartható, versenyképes és többfunkciós” mezőgazdaság kifejlésén fáradozik –*, egy

tudásalapú európai biogazdaság kiépítése, amely szorosabban fűzné a tudomány, az ipar és más ágazatok kapcsolatát. Az alapos vizsgálatok megfelelő

tudásanyagot szolgáltatnak a közös agrárpolitika (KAP), az élelmezés-egészségügyi szabályozás, az állategészségügy és a betegségek elleni védekezés támogatásához és fejlesztéséhez. A figyelmet a *megújuló biológiai forrásokra* és a fertőző betegségek terjedésének egyre növekvő veszélyére, valamint a mezőgazdaságra veszélyt jelen-

tő klímaváltozásra irányították. A mezőgazdasági kutatásokat illető javaslatában a Bizottság három fő irányvonalat határozott meg: a biológiai tartalékokkal való gazdálkodást és azok fenntartható termelését. Emellett az élelmiszerek, egészség és jólét, valamint a nem-élelmiszerjellegű termékek és folyamatok fenntartásához szükséges biotechnológia szerepelt a felsorolásban.

Az Európai Biotechnológiai Szervezet (*Eurobio*) üdvözölte az ágazat kutatásainak az Élelmiszer, Mezőgazdaság és Egészség részlegbe sorolását. Az Európai Unió Mezőgazdasági Szakmai Szervezeteinek Bizottsága (*COPA*) méltatta a termelők szerepének elismerését, ami az ágazaton belüli újításokra ad lehetőséget.

Mihók Zsolt

Forrás: AgraFacts, 2005. április

Veijo Meriläinen

A finn Valio Tejtermelő és Forgalmazó Kft. nemzetközi kereskedelmének elnökhelyettese

Nyelvtudás: anyanyelvén, a finnen kívül angolul, franciául, svédül és németül beszél.

Született: 1952-ben.

Tanulmányai:

- 1975: A Helsinkii Közgazdaságtudományok Iskolájában természettudományi fokozatot szerzett tejtermelés-technológia szakirányon.
- 1996: Az Egyesült Államokban vezető üzletigazgatási főelőadó a Stanford Egyetemen.

2001: Közigazgatási főelőadó a Stanford Egyetemi Programban.

Eddigi pozíciói:

- 1990–1992: A Valio finn tejipari szövetkezet termelési igazgatója.
- 1993–1994: A Valio termékbeszerzési és gyártmányfejlesztési részlegének igazgatója.
- 1995–1997: A tej és termelésfejlesztési szolgáltatások érdekszövetségének igazgatója.
- 1996–1998: A Nemzetközi Tejipari Szövetség (IDF=International Dairy Federation) állandó bizottságának tagja.
- 1997–2000: A Valio sajtüzemének ügyvezető igazgatója.
- 2000-től A Kereskedelmi Politikák Bizottságának tagja, a Finn Ipari és Munkavállalói Szövetség tagja.
- 2000–2004: A nemzetközi Valio cég elnökhelyettese.
- 2000–2004: Az Európai Tejipari Szövetség (EDA=European Dairy Association) Igazgatói Tanácsának tagja, az EDA salzburgi közgyűlésén, október 8-án kétéves elnökségi posztra választották meg.
- 2004-től Az Igazgatótanács elnöke, valamint a Valio Kft. nemzetközi kereskedelmi részlegének elnökhelyettese.

Meriläinen és az EDA

Az EDA 22 EU tagállam tejipari társaságainak ernyőszervezete. A tejipari szövetség felelős a kereskedelmi politika formálásáért, a tejipari termékek és az élelmiszer-biztonság jogszabályi hátterének felügyeletéért, valamint az élelmezési politikák összehangolásáért és összefogásáért.

A szövetség állandó hivatala Brüsszelben található, ügyvezető igazgatója a holland származású *Joop Kleibreuker*.

Meriläinen, a Valio rangidős elnökhelyettese 26 éves szakmai tapasztalattal rendelkezik a tejipari termékek fejlesztésében, a kutatás+fejlesztésben, és a nemzetközi üzemek működtetésében.

Veijo Meriläinen nemcsak a finn tejipar bizalmát nyerte el kinevezésében, hanem személyes elismerést is. Az európai tejipari üzletág jelentős változásokon megy keresztül a 2003. évi KAP reformok, valamint a bővítési hullám okán. Emellett a piac szereplőinek a közelgő WTO tárgyalásokra is fel kell készülnie. Az EU fejlődő élelmezési politikája és jogi szabályozása fenyegetettséget jelent a tejipari termékek piaci pozíciójára, azonban lehetőséget teremt az új arculat és a hozzá tartozó marketing megtervezéséhez.

Prokai Dorina
 Forrás: www.valio.fi

A tejágazat világszerte

Összefoglaló az Agra Europe 14. Európai Tejpiac (European Dairy Markets) konferenciájáról

London, 2005. április 12–13.

A 2005. április 12-13-án, Londonban megrendezett konferencián az Európai Bizottság, a tejipar, a kereskedelem, a marketing és a termékfejlesztés jeles európai szakemberei tartottak előadásokat. Annak ellenére, hogy az előadók a tej termékpálya különböző szereplői közül kerültek ki, beszédekben minden esetben a tejágazat jövőjére, új termékek kifejlesztésére, és az elmúlt években megváltozott piaci és gazdasági viszonyok közti fennmaradásra helyezték a hangsúlyt.

A tejágazat számokban

A tej és tejtermék szektor éves költségvetéséről Brüsszelben döntöttek és 2,5 milliárd euróban határozták meg az összeget. Belső felhasználásra tej egyenértékben (ekvivalensben) kifejezve hozzávetőlegesen 8 millió tonna folyadéktej mennyiségre vettek igénybe támogatást 2004-ben, amely pénzüsszegben 936 millió eurót jelentett. Ez az összeg 2010-re kb. 106 millió euróra fog csökkenni. Export-visszatérítésben, tej ekvivalensben kifejezve, kb. 6-7 millió tonna folyadéktej részesül, amely a 2004 évi költségvetésből 1,5 millió eurót használt fel. A decemberi Hong Kong-i, miniszterek találkozója, amely többek között a támogatások csökkentésének szintjét és a költségvetést hivatott megtárgyalni; ezen összegeket természetesen módosítani fogja.

A tejszektorban 2011-re – az EU25-re vetítve – 2,5 millió tonna tejtermelés növekedéssel lehet számolni, amely extra mennyiséget valószínűleg a belpiacon használják majd föl. A csökkenő árak a belső fogyasztásra mindenképpen pozitív hatást gyakorolnak. 2011-ig azonban a jövő kevésbé mutat „tisztá képet”; továbbra sincs ugyanis eldöntve az export-visszatérítések megszüntetésének végső határideje.

A Rabobank 2004-es adatai alapján a fogyasztás lényegesen, eltér a világ különböző térségeiben. Míg az EU25-ben a tavalyi évben a fogyasztás 300 kg/fő, az USA-ban 260 kg/fő volt; addig például Thaiföldön és Kínában a 40 kg/főt sem éri el. Ennek ellenére vagy pont ezen okból kifo-

lyólag, a jövőre nézve Kínát a lehetőségek piacának tartják. Az országok közti mennyiségbeli különbségek fogyasztásra vetítve a következőképpen alakultak az elmúlt évben: folyadéktejből Svédország, Spanyolország, az Egyesült Királyság és Ausztrália állnak az elsők közt, Magyarország a 12. helyet foglalja el, kb. 80 kg/fő mennyiséggel. A tejtitalokból és fermentált termékekből, a hollandok, svédek, németek és franciák fogyasztanak a legtöbbet, hazánk a 7. helyen áll, kb. 12 kg/fő-vel. Vajból Franciaország, Németország, Új-Zéland és Svédország fogyaszt a legtöbbet, Magyarországon a fogyasztás igen csekély, alig haladja meg az 1 kg/főt. A sajt fogyasztás a görög, francia, német és olasz piacokon számottevő, hazánk a 16. helyen áll, kb. 9 kg/fővel.

Az EU továbbra is a legnagyobb tejtermelőnek tekinthető, 2004-ben 0,3%-kal nőtt a tejtermelés, ami végösszegben 160 millió tonnát jelentett. Az EU15 tagországok közül Németország, Franciaország, Olaszország és Hollandia a legnagyobb tejtermelők. Az új tagállamok között Lengyelország növelte legnagyobb mértékben a termelését.

A tejár Európában 1990-től 2003-ig 20%-kal csökkent, és 2008-ig további jelentős csökkenések várhatók. Ez a farmereknek természetesen jóval alacsonyabb bevételt jelent (ha a közvetlen támogatásokat egyáltalán nem vesszük tekintetbe), sok termelő arra kényszerül és már kényszerült is, hogy a termelést abbahagyja. A hagyományos, családi farmok lassan eltűnnek, helyettük a nagyüzemi rendszerek lesznek képesek nyereségesen termelni. A világ tejtermelésében a nagyméretű gazdálkodás elterjedése várható a jövőben és 10000 kg/tehén/év termelés tekintet nélkül a földrajzi elhelyezkedésre és a klímára.

Az intervenciók árcsökkentései és a szektor jövőjének összefüggései

A 2003-as KAP reform eredményeként az intervenciók árak 2009-ig vaj esetében négy lépésben 25%-kal, sovány tejpor esetében három lépésben 15%-kal csökkennek. A KAP reform ezen

Európa 10 vezető tejipari vállalata 2005-ben*

Vállalkozás	Ország	Felvásárolt tejmennyiség millió kg	Tulajdonviszony
Arla	DK/SE/UK	7200	szövetkezet
Groupe lactails	FR/BE	5500	magán
Fresland Coberco	NR/DE	5200	szövetkezet
Campina	NR/DE/BE/PL	5200	szövetkezet
Nordmilch	DE/UK	4200	szövetkezet
Bongrain \CLE	FR/BE/DE	3500	magán
Nestle	CH	2350	magán
Sodiaal	FR	2300	magán
Dairy Crest	UK	2100	magán
Humana Milch Union	DE	2000	szövetkezet

Forrás: Dairy Industry News, vállalati adatok, *becsült és valós értékek 2004-ben

túlmutatóan még más intézkedéseket is hozott, mégpedig a belpiaci támogatások 2007-ig történő megszüntetését, a kvótarendszer 2014/ 2015-ig történő meghosszabbítását, és a termelőknek, az árcsökkenések kompenzálására bevezetett közvetlen támogatás rendszerét.

2004-ben a tejárak csökkentek. Az EU-bővítés és a reform első lépései miatt bizonytalanság alakult ki. Az árak nem követték rögtön az intervenciók árak csökkentését; mert a feleslegek korai intervenciók eladásokkal megszűntek; mert a növekvő bel- és világpiacon kereslet kiegészítő mennyiséget kívánt az intervenciók készletekből, és mert az új tagországok nem járultak hozzá számottevően a már meglévő felesleghez. A raktárakból történt eladás csupán eszköz volt az Európai Bizottságnak az árak beállítására. A 2005-ben elképzelhető, hogy az árak, a tavalyihoz hasonlóan, nem követik azonnal az intervenciók árak csökkentését.

A vajexport 2003-ban és 2004-ben lényegesen nőtt az azt megelőző évekhez képest, ami azonban inkább kivételnek tekinthető, mint garanciának egy növekvő tendenciára.

Sovány tejporra nem várható jelentős változás a termelésben. *A sajt az a termék, amelyről a szakemberek és a piaci szereplők azt várják, hogy majd stabilizálja a piacot.* Az új tagállamok sajt-fogyasztása azonban még mindig nagyon elmarad a régiektől, itt gyors fejlesztésekre lenne szükség.

A tejszektorban továbbra is megoldatlan probléma a többi tejtermék elhatárolása a vaj és sovány tejpor piactól.

A jövőben a fogyasztás valószínűleg követi majd a kvótanövekedést; a nagyobb tejmennyisé-

get várhatóan a sajt piac fogja majd befogadni. A vajzsír piacán problémák adódhatnak, ugyanis a zsír fogyasztása nem növekszik egyenes arányban a nem-zsír komponensek fogyasztásával. Ami megoldást adhat a problémára, az egy kb. 2%-os éves sajt-fogyasztás-növekedés; évi kb. 0,3 millió tonna vajexport szintén adhat megoldást. A 30 000 tonna korlátú intervenció nem vesz ki a piacról elegendő mennyiséget; a sokkal alacsonyabb piaci árak hozhatnak ugyan megoldást, de ezek a tejárakra katasztrofális következményekkel lehetnek.

Az árcsökkenésből adódóan a belpiacon növekvő verseny alakul ki; a sajtok, friss termékek és tejtitalok piacán a kereslet növekszik; több export lesz kivitelezhető visszatérítés nélkül; a támogatott piacon a vaj, a sovány tej és a sovány tejpor árak a jelenlegi képest várhatóan nem majd el lényegesen.

Fonterra, a kereskedelmi liberalizáció egyik támogatója

Ami a tejpiac politikáját illeti, Brüsszel igen nagy nyomást gyakorol a tejszektorra, különösen a kiszámíthatatlan támogatási formákat illetően. Nem mindenki vallja azonban azt, hogy a támogatások csökkentése és megszüntetése negatívan hat a piaci szereplőkre.

Fonterra egy kb. 12 000 farmerből álló új-zélandi szövetkezet, melynek fő profilja az export, hazai fogyasztásra csak elenyésző mennyiséget termelnek. A világ exportpiacán a főszereplők Új-Zéland és az EU. *Fonterra* a kereskedelem liberalizációja mellett teszi le voksát, az export-visszatérítések mielőbbi és teljes megszünteté-

sét, és a belpiaci támogatások lényeges csökkentését szorgalmazza. A 2003-as KAP reformmal bemutatásra került a belpiaci támogatások csökkentése, így a piaci szereplők arra kényszerültek, hogy olyan termékeket állítsanak elő, amit a fogyasztó szeretne.

2004-ben az EU-ból az export-visszatérítéssel nem támogatott sajtextport, az összes sajtextport kb. 45%-át tette ki. *Fonterra* szerint a sovány tejporban szintén megvan a lehetőség, hogy export-visszatérítés nélkül is versenyképes legyen.

Kereskedelem

2003-as adatok szerint világkereskedelmi szinten a vaj-és soványtejpor piacot Új-Zéland vezeti, őt követi a második Európai Unió. Míg vajban USA és Ausztrália szerepe csekély, sovány tejporban jelentős részt vállalnak. A sajtkereskedelemben a vezető az EU, majd követi Új-Zéland és Ausztrália. Összességében világkereskedelmi szinten Új-Zéland egyre nagyobb teret nyer, **r é s z e s e d é s e** 1999-ben 22% volt, ami 2003-ra 30%-ra nőtt.

Az EU25 kereskedelmét illetően a nem támogatott sajtextport a jövőben nőni fog. A vaj exportja ugyanakkor támogatás nélkül nem lehetséges, amíg a belpiaci árak a jelenlegi szinten vannak.

A tejtermékek iránti kereslet leginkább Ázsiában és Latin-Amerika országaiban növekszik. Oroszország a következő öt évben, a jelenlegi évi 33 millió tonnához viszonyítva, 10–15%-kal kívánja növelni tejtermelését. Ennek elsődleges célja a sajt – és vajexport import csökkentése; és mivel egyre önellátóbb lesz, így a jövőben nem tekinthető jelentős felvevőpiacnak.

Összességében megállapítható, hogy az EU vesztett világkereskedelmi részesedéséből, de továbbra is fontos szereplő marad a tejpiacon. Az EU kereskedelem egyre kevésbé kell, hogy tá-

maszkodjon az EU politikájára; ezt a folyamatot a WTO felgyorsítja.

Fogyasztói tendenciák

A tejszektor szereplői közül a végső piaci szereplőnek, a fogyasztónak van kiemelt szerepe, hiszen ő az, aki elfogyasztja a terméket, ő az, aki megfogalmazza igényeit, és akit igényeiben befolyásolni lehet. A cégek mind arra törekednek, hogy a már meglévő piacok megtartásán túl, új piacokat is megszervezzenek, mind földrajzilag, mind fogyasztói csoportokat, mind új termékeket tekintve. A fogyasztók megnyerésének és a piacszerzésnek egyik eszköze az erős, saját márkák megjelenése, a folyamatos termék-innováció és a technológiai fejlesztések.

A fogyasztói szokások az elmúlt években változtak. Sok az olyan fogyasztó, aki ideje nagy ré-

szét munkával tölti, így bevételre szert tesz ugyan, de ideje nincs azt elkölteni; ez az úgynevezett „*time poor, cash rich*” réteg. Mindezen változásokhoz a fejlesztésnek alkalmazkodnia kell. A fogyasztók a termékekben négy fő dolgot keresnek: legyen élvezetes, egészséges, biztonságos és természetesen megfelelő

tápértékkel is rendelkezzen. Az általános fejlesztési stratégia napjainkban az ízletességre, a változatos táplálkozási igényekre, az egyszerűsége – időmegtakarításra és az egészségre koncentrál.

Élvezeti szempontból például egzotikus, változatos ízvilágú, kellemes megjelenésű lehet az új termék. Az egészség területén a diétás termékekre, az energiatalokra lehet összpontosítani. A változatos táplálkozás jelenthet pl. vegetáriánus, organikus termékeket, Kényelmi szempontból pedig a könnyen kezelhetőség, időtakarékossága fő szempontok

Kósa Cecília
FVM

Az ártéri gazdálkodás múltja és jelene

Lassan kezdünk megfelekedezni természetes élővizeink mezőgazdasági hasznáról, pedig nagy folyóink mellett az ártéri gazdálkodásnak hajdan nagy szerepe volt. És ma is elhetne.

Már a XVIII. századi oklevelekben, feljegyzésekben említést nyer a Tisza ártere, ugyanis 1754-ben kezdeményezték az első nagyobb szabású természetátalakító munkát a folyón. A XIX. században a fokrendszer kialakításával, a gátrendszerek építésével úrrá tudott lenni az ember a víz hatalmas erején. Így a Tisza vidéke előnyre tett szert, viszont annak természetes környezete, élővilága, az azon élő és dolgozó emberekhez kötődő hagyományok az előző századok lópjában ragadtak.

Ez év február végén az Agrár-kulturális rendezvénysorozat keretein belül a lassan feledésbe merülő fokgazdálkodással kapcsolatban szervezett előadást az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központban *Frendl Kata*. *Prof. Dr. Andrásfalvy Bertalan*, a Pécsi Tudományegyetem néprajzkutató, egyetemi tanára színes előadással tájékoztatta a közönséget az ártéri gazdálkodás történeti, nyelvi hátteréről. Az erről szóló ismertetést lásd a Fokról fokra című írásban.

A század elején, Erdély területén a Mezőségben 170 halastó volt, melyeket fokbírók és vízbírók felügyeltek. Ebben az időben a hálnak aranyára volt, a környékbeli falvak a sózott haláruval kereskedtek.

A gazdag ártéri gyümölcsösök szintén nagy értéket adtak a Duna–Tisza közének, ahol hajdan 30–40 fajta alma is termett. Ma sem szégyenkezhet a régió, hiszen az igazi magyar zöldség- és gyümölcsfajták itt teremnek, melyek az Európai Unió piacán is megállhatják a helyüket!

A Jász–Nagykún–Szolnok megyei Nagykörű táj-rehabilitációs programot indított 2000-ben, melynek célja a térség kulturális, néprajzi, mezőgazdasági értékeinek megőrzése és megismertetése. Vezetője *Balogh Péter*, aki lelkes csapatával olyan fenntartható tájhasználat kidolgozására vállalkozott, amely választ ad a Tisza-vidéki aktuális problémákra, mint az ár-és belvizek, pangóvizek kezelése.

Szabó Magdolna, a szegedi Móra Ferenc Múzeum néprajzkutatója az ártéri szálas- és faanyagok felhasználásáról tartott társadalmi és kultúr-történeti előadásában a vidékre jellemző speciális fonási technikákat és hagyományokat ismertette. Jellemző felhasznált anyagok a szalma, a gyékény és a fűz vessző.

Az Alföld gyümölcsei:

- Batul alma
- Ceglédi piros
- Húsvéti rozsmaring alma
- Nyári fontos alma
- Bereczki birs
- Lőrincz kovács körte
- Mézes
- Penyigei szilva
- Besztercei szilva, veresszilva
- Cigánymeggy
- Pándy meggy
- Ceglédi piros meggy
- Csengődi meggy
- Keceli meggy
- Nagykörűi cseresznye
- Katalin
- Margit
- Linda
- Alex
- Szatymazi őszibarack
- Szentesi rózsa (naspolya)

Szőlőfajták:

- Szlanka
- Ottonel muskotály
- Ezerfürtű
- Irsai Olivér
- Izbégi muskotály

Az ártéri haszonvétel feltérképezése 2003 augusztusában kezdődött, melyet egy hat főből álló kutatócsoport végzett terepbejárással, valamint interjúk és fotók felhasználásával. *Simon András*, a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológia Tanszékének néprajzkutatója ismertette a csoport munkáját, mely a szőlő, gyümölcs és állattartás ágazatokat ölelte fel. Az ártéri talaj ugyanis alkalmas a híres szürkemarha tartására és gabonatermesztésre, a domborzati viszonyok, pedig a gyümölcs- és zöldségtermesztésben ismert kétszintű művelésmód alkalmazását segítik. Az Alföldön termelt bor a többi gyümölchöz hasonlóan fizetőeszköznek számított. Érdekes, hogy a gyengébb minőségű nedűt ajánlották fel régen az árucserre eszközének, jó bornak ugyanis mindig kellett otthon maradni, eleendő mennyiségben.

Ma a térségben előregedési folyamat tapasztalható, melynek megakadályozására a Nagykőrűi Tájrehabilitációs Program próbál a maga eszközeivel megoldást találni.

Fokról fokra

Évszázadokon át az úgynevezett fokok formálták a „természet önkényéből áradó és apadó,

lényegében befolyásolhatatlan folyók tevékenységét emberi haszonvétel tárgyává” (Andrásfalvy Bertalan).

A fok szó használata a latin „*Canales dictos Foch*” kifejezésből ered. Az áradáskor medréből kilépő víz a szárazföldön, a sodrással párhuzamosan gödröt mélyít, majd visszatér medrébe. Ez a folyamat több évi megismétlődése után „holt tavakat” hoz létre, mely csak áradáskor „kel életre”. Amikor a folyó vize visszatér eredeti kiindulási helyére, a folyóba, a holt tavak elapadnak. Ez az 1600-as évek végén a Dunát leíró *Luigi Ferdinando Marsigli* szemléletében káros hatással van a környezetre, mert a fokban kipusztuló halaktól fertőzött víz visszakerül a folyómederbe.

Az évek folyamán az áradások feltöltik a fokokat, a folyó vízmennyisége mérséklődik, mert a környező árterek, mocsarak mérséklők a vízszint emelkedését. A régi időkben ezeket a „mozgó” vizeket hasznosították vesszőből font gátak építésével.

A XXI. században felmerül a kérdés, hogy vajon a mai kor embere is hasznosan tudja-e alkalmazni a régi idők tudományát és a természet adta kincseket.

Prokai Dorina

A húsmarha-tartás támogatásának 2005. évi rendszeréről

Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatásokhoz kapcsolódóan a húsmarha-tartáshoz nyújtott kiegészítő nemzeti támogatás a 28/2005. (IV. 1.) FVM rendelettel az idén is meghirdetésre került.

Ennek értelmében hímivarú szarvasmarhák után egyedenként, életük során egy alkalommal 145,26 euró, de legfeljebb 34 862 Ft támogatás vehető igénybe. *A tavalyi támogatási rendeletről eltérően új kiegészítő nemzeti támogatási jogcím az anyatehén-tartás támogatása. Anyatehénenként 130,21 euró, de legfeljebb 31 248 Ft igényelhető.*

További változtatás az extenzifikációs szarvasmarha-tartási támogatási jogcím. Az extenzifikációs támogatásra azok jogosultak, akik hízottbika-tartási, vagy anyatehén-tartási támogatásban részesülő állattal és takarmánytermő területtel együttesen rendelkeznek. Fontos kritérium azonban, hogy a takarmánytermő területre vonatkoztatva az állatsűrűség nem haladhatja meg az 1,4 állategység/ha mértéket. A támogatás összege 48,76 euró, de legfeljebb 11 702 Ft.

A rendelet teljes szövege a Magyar Közlöny 2005. évi 42. számának 2012. oldalán olvasható.

EU-támogatás

szőlőültetvények újratelepítéséhez, fajtaváltásához, támrendszer létesítéséhez és korszerűsítéséhez

Az Európai Unió a szőlőültetvények korszerűsítésére jelentős támogatást nyújt. Ezzel lehetővé válik a szőlőtermelők számára, hogy ültetvényeiket a piaci igényeikhez igazíthassák, jövedelmi pozíciójukon javíthassanak. A magyar szőlőtermelők számára eddig ismeretlen támogatási formáról számos kérdés merült fel a termelők körében.

Mi a szőlőültetvények szerkezetátalakítása és átállítása?

A szőlőültetvények át-helyezése kedvezőbb adottságú területre, illetve a szőlőültetvényekben támrendszer létesítése, korszerűsítése, a művelésmód megváltoztatása, átoltás, fajtaváltás, kerítés létesítése. Ezeknek a műveleteknek mindegyike, vagy az egyes műveletek külön-külön is végrehajthatók. A támogatási összeg felső határa hektáronként kétfélmillió forint.

Kik vehetik igénybe a támogatást?

Minden szőlőtermelő, aki a szerkezetátalakítási és átállítási tervek tartalmának megfelelően vagy már elvégezte, vagy előleg igénylésével a kérelem benyújtása után fogja elvégezni a szerkezetátalakítási és átállítási műveleteket.

Mik a támogatás igénybevételének feltételei?

A szőlőtermelőnek a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal által kiadott, a szerkezetátalakításra és átállításra vonatkozó közleménye alapján kérelmezni kell a támogatást, megjelölve,

hogyan mely műveleteket végezte el, vagy fogja elvégezni. A hegybíró igazolását csatolni kell a kérelemhez, hogy a kérelemben foglaltak az érvényes szerkezetátalakítási és átállítási tervnek megfelelnek. A terveket az MVH közleményének melléklete tartalmazza.

Ha a termelő a szerkezetátalakítási és átállítási műveleteket még nem végezte el a kérelem benyújtásakor, akkor előleg igényelhet a végrehajtásra. Az előleg igénylésének részletes feltételeit szintén a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal közleménye ehhez a közlemény címoldalát mellékelni kell.

Milyen formában igényelhető a támogatás?

A támogatás egyik formája a kompenzáció, amely a termelőnek a kérelemben szereplő intézkedés végrehajtásával járó bevétel-kiesését részben ellensúlyozza. Kompenzációt jelent, ha a Bizottság engedélyezi, hogy három borpiaci évet meg nem haladó időtartamra a régi és az új szőlőültetvényeket egymás mellett, egy időben művelhesse a gazdálkodó; vagy lehet a Közösség által finanszírozott pénzügyi kompenzáció.

A támogatás másik formája a pénzügyi hozzájárulás a szerkezet-átalakítás és átállítás költségeihez:

- a fajtaváltás, ideértve az átoltással történő fajtaváltást is;
- a szőlőültetvények áttelepítése;
- a szőlőültetvények támrendszerének létesítése és korszerűsítése a tervben szereplő feltételeknek megfelelően. (A támrendszer létesítésére és korszerűsítésére abban az eset-

Intézkedés	Hozzájárulás a szerkezetátalakítás és átállás költségeihez (euró)	A Közösség által finanszírozott pénzbeli kompenzáció (euró)	Támogatás összesen (euró)
Fajtaváltás	6000	1998	7998
Szőlőültetvények áttelepítése	6000	1998	7998
Szőlőültetvények támrendszerének létesítése, korszerűsítése	6000	1998	7998

ben igényelhető támogatás, ha a támrendszer kialakítása révén a művelési mód a tervben foglaltaknak megfelelően változik.)

Fajtaváltásnak minősül az az eset is, ha az alapfajta helyett annak vírusmentes klónját vagy klónkeverékét telepítik, illetve átoltják. Művelési mód: komplex fogalom, amely magában foglalja a tőkeformát, sor- és tőtávolságot, a termelési szint magasságát és a lombfal magasságát. Támogatásban kizárólag a 2004. május 1-je után megkezdett intézkedések részesíthetők. A 2004. május 1-je előtt megítélt nemzeti támogatással létesített ültetvények abban az esetben részesíthetők támogatásban, ha azokat termőre fordították.

Mekkora a támogatás nagysága?

A szerkezet-átalakítás és átállás költségeihez való közösségi hozzájárulás nem haladhatja meg

az összes költség 75%-át, de legfeljebb 7998 euró/hektárt. A teljes támogatási összeg igénybevételehez a benyújtott és jóváhagyott nettó számlák összege el kell érje legalább a 8000 euró/hektárt. Az egyes intézkedések kapcsán igénybe vehető támogatási összegek egy hektárra vonatkoztatva:

Hol kaphat a szőlőtermelő részletes tájékoztatást?

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal honlapján. A támogatás igényléséről részletes tájékoztatást az ugyfelszolgalat@mvh.gov.hu e-mail címen, vagy telefonon a 06 1 3743-603, 06 1 3743-604 számokon kaphatnak, illetve a honlapon megismerhető a közlemény teljes szövege. (www.mvh.gov.hu – Közlemények 24/2005. (III. 24.))

Összeállította: **B.B.**

Villáminterjú az elnökkel

A Tej Termék Tanács elnökének, Istvánfalvi Miklósnak villámpostán tettünk föl kérdéseket.

– *Nem tudja Magyarország kihasználni az EU-val nehezen kialakított tejkvótát. Mi ennek az oka? Mi az orvoslát?*

– Magyarország részére az EU a 2004-2005-ös kvóta évre 1 millió 947280 tonna tejkvótát hagyott jóvá, amelyből ipari feldolgozásra 1 millió 782650 tonna kerülhet, a különbözet közvetlen fogyasztói értékesítési kvóta. A kvótaév április 1-től a következő év március 31-ig tart.

A tehéntej termékpálya szabályozásában alkalmazott kvótarendszerről szóló 69/2004. (IV. 29.) számú FVM rendelet alapján a kvótakezelés – nyolcévi termék tanácsai működtetés után – át-

került a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz (továbbiakban MVH), illetve az ÁT Kft-hez. A Termék Tanács e rendelet értelmében a nála nyilvántartott és a termelők felé kiközölt 1 millió 819 ezer tonna kvótát adott át az MVH-nak kezelésre, amelyből ipari feldolgozási kvóta 1 millió 805 ezer tonna. 2004. év tavaszán az FVM állami kvóta felvásárlást és értékesítést hirdetett meg. Fentiek szerint az első kvótaév teljesítésének a mérését az MVH fogja elkészíteni, amelyhez 2005. május 15-i határidővel kérte be az adatokat, így a kvóta kihasználtságról információt majd az MVH ad.

A Tej Termék Tanács adatgyűjtése (amely nem a kvótaévet, hanem a naptári évet veszi figyelembe) szerint 2004-ben 1 millió 55080 tonna tej került ipari felvásárlásra – a KSH által közölt adat

még kevesebb – ez az adat már arra utal, hogy a felvásárlás mintegy 200 ezer tonnával elmarad a lehetőségtől. 2002-től mind a tejtermelés, mind a tejfelvásárlás folyamatosan csökken, ez a folyamat ez év elején is folytatódik és a felvásárolt tej mennyisége az elmúlt negyedévben is mintegy 7%-kal csökkent, a bázishoz mérten. 2004. év elején drasztikusan csökkent a tej felvásárlási ára és sok termelő befejezte a gazdaságtalanná vált tejtermelést. A velünk együtt csatlakozott országokban a felvásárlási árak alacsonyabbak voltak, mint a magyarországi árak, ezek is árcsökkenő hatást gyakoroltak, továbbá megszűnt a nemzeti támogatás és ezeket az FVM év elején meghirdetett kiegészítő termelői támogatásai sem kompenzálták.

A hazai gondokon túl mára az Európai Unió sok tagországában is tömegével mennek csődbe a tejtermelők, a kereskedelmi láncok által diktált árverseny nyomán a tej ára évtizedes mélypontra süllyedt.

Orvoslat a termelési költségeket fedező tejár lenne, amelyre a jelenlegi helyzetben kicsi az esély. Hosszabb távú lehetőség a tejtermelési technológia korszerűsítése, a termelési költségek csökkentése, amellyel a tej fajlagos előállítás költsége is javul, továbbá a régi uniós országok termelőivel azonos elbánás, valamint a tejfeldolgozók versenyképességének javítása. Ezáltal gazdaságossá válhat a termelés.

– *Az uniós csatlakozásunk óta magyar termelésű, 2,8 százalékos zsírtartalmú tej lehetne a boltok polcán, de szinte mindenütt importált tejtől bukkanunk, miközben tönkremennek a hazai tejtermelők? Mi a megoldás?*

– Tudomásul kell venni, hogy a csatlakozással hazánk az európai uniós piac részévé vált, és miután az Unióban eddig is tej túltermelés volt, így hazánk elsődlegesen felvevőpiaci funkciót tölt be. (Az Unión belüli kereskedelem nem tekinthető importnak.) Mint jeleztük, a környező országokban – kivétel Cseh Köztársaság és Ausztria – is alacsonyabb a tejár, tehát a kereskedelem – főleg a láncok – is inkább itt szerzik be a termékeket a nagyobb profit reményében. Az Unión belül csak Magyarország kapott derogációt a 2,8% zsírtartalmú tejtől, ennek alapján az új agrárminiszter letiltotta a cseh származású 2,8%-os tej forgalmazását. *Sajnálatos módon a piacvédelem hazánkban nem megfelelő és még a fogyasztókat megtevesztő, tejterméknek nem nevezhető, növényizsír-tartalmú termékeket is forgalmaz tejtermékként a kereskedelem.*

A hazai gyártóknak – akik termékeiket a Magyar Élelmiszerkönyv előírásai szerint állítják elő –, számos esetben ezekkel az összetételükkel fogva olcsóbban előállítható *imitátumokkal* (nem tejtermékekkel) kell felvenni a versenyt.

Megoldás csak a hazai piac hathatós védelme lenne, minden rendelkezésre álló, legitim eszközzel, de ez kormányzati intézkedést és a szakmai szervezetekkel való szoros együttműködést igényel.

– *Hogyan lesz a literenként 60-70 forintos termelői árakból literenként 200 forintos tej a boltokban?*

– A Tej Terméktanács adatai szerint a tej felvásárlási átlagára 2005. I. negyedévében 65,97 Ft/kg. A 2,8 % zsírtartalmú 1 literes polytej átadási átlagára (amennyit a feldolgozó kap érte a kereskedelemtől) 98 Ft/liter, a kereskedelmi láncokban a tej fogyasztói ára 158–184 Ft/liter között volt 2005. április közepén. Ennél alacsonyabb árak csak a sajátmárkás – kereskedelmi cég márkaneve alatt gyártott – termékeknek fordulnak elő. (Meg kell jegyezni, hogy adott termék átadási ára messze elmarad az elmúlt két év árszintjétől.) A termelői és a feldolgozói ár között a különbség 48%, amely a feldolgozás és csomagolás, valamint a szállítás, raktározás költségét foglalja magában. Ugyanakkor a feldolgozói és a legmagasabb fogyasztói ár között a különbség 88%, amely a kereskedelmi költségek és a haszon fedezete. Erre a kérdésre bővebben az AKI Piaci Árinformációs Szolgálat ad választ, ugyanis az árfigyelést ők végzik.

– *Mennyire elégedett az iskolatej akcióval, országosan? Talán jobb lenne, ha az egészségtelen, magas cukortartalmú üdítőitalok helyett, amelyeket az iskolai büfékben kínálnak, a gyerekek friss tejet innának! Mik a lehetőségei a Tej Terméktanácsnak a tejfogyasztás növelése (reklám felvilágosító munka stb.) érdekében?*

– Az iskolatej akció első 1998-as bevezetése óta a Terméktanács mindig az országos és a teljes körű ellátásért harcolt.

A jelenlegi iskolatej ellátás lényegesen elmarad a kedvezményre jogosultak számától, ezen belül is igen alacsony az óvodások és középiskolások részvétele. Az uniós jogszabály keretein belül lehetőség van az óvodás, az általános iskolás és a középiskolás gyermekek tejfogyasztását is támogatni. *Az Unió az iskolatej alapanyag költ-*

ségének mintegy 7%-át biztosítja, az igazolt felhasználás szerint. Ezen túlmenően lehetőséget biztosít a nemzeti támogatásra is, amely jelenleg a közösségi támogatással csökkentett nettó ár 10-25-50 vagy 100 %-át jelenti. *Jelenleg csak az iskolafenntartók jogosultak a támogatás igénybevételére és a kiegészítő támogatás biztosítására.* Még a legmagasabb támogatásban részesülőknél is az áfának megfelelő mértékű kiegészítést kell adniuk. Az iskolafenntartóknak meg kell fizetniük az ÁFA-t, hogy ingyenes legyen az ellátás a gyermekek részére.

A WHO 2003. év végén egy összefoglalót tett közzé, mely kiemelten a gyermekekre vonatkozó táplálkozási, testmozgási és egészségügyi stratégiát tartalmazta. Azóta többször hallottunk arról, hogy az iskolai büfékből és az iskolák közvetlen környezetéből ki kell tiltani az egészséges táplálkozást nem szolgáló üdítőket, sós és édes ropogtatnivalókat, de még a rendeleti tiltás megjelenésével nem találkoztunk.

A Tej Termék Tanács 1998. óta folytatott közösségi marketing tevékenységet, melynek központjában egy olyan edukációs program állt, hogy megismertessük a lakosságot a tej és tejtermékek táplálkozás-élettani fontosságával és preventív szerepével.

Két fő célcsoportunk volt a 10–18 éves gyermekek, fiatalok, akik részére iskolai kiállításokat, vetélkedőket rendkívüli osztályfőnöki órákat szervezetünk – általunk biztosított előadóval. A gyermekek itt interaktív játékkal is elmélyíthették ismereteiket. Az ajándék természetesen minden esetben valamilyen tejtermék volt. A másik fő célcsoport a 18–60 év közötti bevásárló háziasszonyok, kiknek táplálkozási ismereteit sajtómegjelenésekkel igyekeztünk bővíteni.

Sajnálatos módon, évről évre kevesebb összeg áll rendelkezésre erre a rendkívül fontos feladatra, és közösségi támogatásra sem számíthatunk, így várhatóan ezt a felvilágosító tevékenységet abba kell hagynunk. *Reméljük, hogy rövid időn belül a kormányzati szervek is eljutnak arra a felismerésre, hogy a lakosság egészséges táplálkozásának kérdése messze túlmutat a tejágazat feladatán, mivel ez nemzetgazdasági érdek. Ez lehet az a pont, amikor e törekvésünk megfelelő támogatásban részesül és folytathatjuk edukációs programunkat egy egészségesebb nemzet megteremtéséért.*

Istvánfalvi Miklós,
a Tej Termék Tanács elnöke

Meghallgattatott a magyar méhészek könyörgése

Az elmúlt hónap kiemelkedő eseményeként a 2005. április 26-án üléselő Mezőgazdasági és Halászati Miniszterek Tanácsában, további 13 agrárminiszter állt a magyar, cseh és francia javaslat mellé, ami a méz jelölésére vonatkozó szigorítások bevezetését szorgalmazza a Bizottságnál. A 2004 szeptemberétől Uniósba özőnlő olcsó kínai import méz hatalmas árzuhanást okozott a méz piacán, túlnőve ezzel a magyar méztermesztők problémáin. A Miniszteri Tanács felszólította a Bizottságot, hogy a kereskedelmi forgalomba kerülő méz összetételére vonatkozó 2001/110/EK rendelet, illetve a

méz jelölését szabályozó 2000/13/EK rendelet szigorításával próbálja meg gátat szabni az olcsó és alacsonyabb minőségű kínai méznek. A döntésre reagálva *Marianne Fischer Boel* agrárbiztos kifejtette, hogy a Bizottság felismerte az ügy fontosságát és a fogyasztók egészségének védelme érdekében megteszi a szükséges lépéseket. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az alacsony piaci árak csak a normális értékre tértek vissza, mivel 2001-ben a kínai import tilalom elrendelését követően abnormálisan, 90%-kal növekedtek az árak.

Politikailag érzékeny terület

Visszatérő kényes témája a miniszteri üléseknek a kedvezőtlen adottságú térségek lehátárolási szempontjainak újbóli meghatározása. A tagállamok (Spanyolország, Franciaország, Luxemburg, Olaszország, Görögország, Ausztria és Németország) ismételten hangsúlyozták: amennyiben bevezetnék a Bizottság javaslatát a kedvezőtlen adottságú térségek újra felosztása következne be és megváltozna ezzel a status quo. *Marianne Fischer Boel* a politikailag érzékeny területről annyit nyilatkozott, hogy az Európai Számvevőszék és az Európai Parlament kritikáját nem szabad figyelmen kívül hagyni éppen ezért nem biztos, hogy a status quo megtartása lehet az egyetlen cél. A kerekasztal beszélgetés során a Bizottság véleményét fürkészve, nem lehetett egyértelmű megállapítást tenni. Egy biztos, a Bizottság fontolóra veszi az éghajlati viszonyokra és a tényésidőre vonatkozó francia, svéd, lett és máltai javaslatot, valamint a föld termőképességét hangsúlyozó magyar és német hozzászólást a következő

tervezet kidolgozásánál. Az elnökséget betöltő luxemburgi *Fernand Boden* kétoldalú tárgyalások elindítását kezdeményezte a kedvezőtlen adottságú területek problémás kérdéseinek tisztázására annak érdekében, hogy még a június folyamán megszülethessen az egységes vidékfejlesztési rendelet.

Szalmonella a darált-húsban?

A főállatorvosok bizottsági ülésén éles vita bontakozott ki az élelmiszerek mikrobiológiai határértékeinek módosításával kapcsolatban. Egyes tagállamok a piacra jutás érdekében a Szalmonella „0” toleranciájú élelmiszerekre (darált és előkészített hús) is határértékeket szabnának meg. A gyakorlatban, ennek háterében az északi és déli tagállamok élelmiszerbiztonsági harca húzódik. Köztudott, hogy az északi területeken rendkívül fejlett a Szalmonella-mentesítési program, nem véletlenül, hiszen pusztán az éghajlati eltérések miatt sokkal kevesebb problémát okoz a Szalmonella az élelmiszer előállítás során. A déli államokban viszont csak nagy erőfeszítések árán lehetne megvalósítani a Szalmonella-mentesítésre vonatkozó követelményeket, és ez komoly feszültségeket okoz a tagállamok között. A döntés meghozatalához a Bizottság a tagállamok Szalmonella-fertőzöttségének részletes bemutatását tartalmazó jelentéseket várja.

Magyar termékek marketing kampánya uniós pénzből

Az évente meghirdetésre kerülő mezőgazdasági termékek promócióját támogató pályázaton akadt magyar nyertes.

A március 15-ig beérkezett közösségi pályázatok között egy francia-magyar közös programot javasolt a Bizottság elfogadásra, összesen 3,6 millió euró értékben.

Védőoltás a madárinfluenza ellen

Az egyre aggasztóbb kutatási eredmények hatására a Bizottság új direktívát fogadott el a madárinfluenza elleni védekezésről. Amennyiben a Miniszteri Tanács is támogatja az előterjesztést, az új direktíva 2007. január 1-től fogja hatályon kívül helyezni a jelenleg érvényben lévő 92/40/EGK direktívát. A javaslat értelmében 2007. január 1-től oltási kötelezettség lenne érvényben a H5N1 vírussal, közismertebb nevén a madárinfluenza vírus alacsony fertőzőképességű (patogenitású) törzseivel. Az intézkedésre azért van szükség, mert tudományos bizonyítékok támasztják alá, hogy az egyébként kevésbé veszélyes betegség kórokozója könnyen kapcsolatba kerülhet a humán influenza vírussal és egy mutáció révén pusztító járványt okozhat. A statisztikai adatokat 2003-tól felkutatva eddig közel 50 ember és több mint 125 millió madár esett áldozatul a vírusnak. Az intézkedés 3-8 millió euróval terhelné meg az Unió állategészségügyi alapját.

Az EP Mezőgazdasági Bizottsága változtatna a tengelyeken

Mozgalmas időszakot hagyott maga mögött az Európai Parlament Mezőgazdasági Bizottsága. Áprilisban több javaslat tárgyában is történt szavazás. Többek között, elfogadták az osztrák keresztény-demok-

rata párti *Agnes Schierhuber* vidékfejlesztési rendelet tervezettel kapcsolatos módosító indítványait. Az EMOGA orientációs részlegéből finanszírozott vidékfejlesztési támogatásokat a Bizottság terveitől eltérő arányban osztaná szét a külön-

böző fejlesztési tengelyek között. A gazdaságok versenyképességének javítására 10%, a második tengelyre (mező- és erdőgazdasági földhasználat) 20% és végül a vidéki életminőség javításra és gazdasági diverzifikációra 8% jutna a tá-

mogatásokból, szemben a bizottsági 15%–25%–15% felosztási aránnyal. Az előterjesztésről a június 6–9-i plenáris ülésen szavaznak majd a képviselők.

Összeállította:
Balogh Beáta

Az EU tojáspiaca

Sabine Laruelle belga mezőgazdasági miniszter felhívta a figyelmet az EU-ból származó tojás árának hirtelen csökkenésére. A 2003-ban 140 eurós 100 kg-kénti árhoz képest jelenleg 85 és 95 euró a mért átlagos ár, így a termelőket exportvisszatérítéssel kell segítenie a Bizottságnak — javasolta a miniszter. Válaszában *Maria Fischer Boel* főbiztos kiemelte, hogy a 2003. évi árak rekord nagyságúak voltak, köszönhetően a Belgiumban és Hollandiában kialakult madárinfluenza-járványnak. Egyetértett abban, hogy a jelenlegi árak nagyon alacsonyok, elmondása szerint azonban a közeljövőben várhatóan emelkedni fognak.

Az exportvisszatérítések valójában 40%-kal magasabbak az év elejéhez képest, és közelednek a WTO által megszabott támogatott exportárakhoz.

P. D.

Forrás: AgraFacts 2005. április

Gabonapiac

Ausztria, Szlovákia és Magyarország ismét segítségért folyamodott az EU-hoz, hogy nyújt-

son segítséget a gabonapiacra található problémák megoldására, különösen a kontinentá-

lis, tengeri kikötővel nem rendelkező országokban. A biztos felhívta a figyelmet, hogy már számos intézkedés történt a probléma orvosolása érdekében (intervenciós exportpályázatok, a gabona intervenciós raktárakba és exportkikötőkbe való szállítása), de figyelmeztetett, ebben a kérdésben nem tud többet tenni az EU. Emellett megjegyezte, hogy Portugáliában nemsokára újabb pályázat kiírására kerül sor, 500 ezer tonna búza intervenciós készlet felvásárlására, hogy a jelenlegi gabonahiányt enyhítsék.

P. D.

Forrás: AgraFacts 2005. április

A brit tejellátók részt kérnek a Wiseman uralomból

Az egyik legnagyobb termelői birtokban lévő brit szövetkezeti tejgazdaság, a First Milk, mely évente közel 2,5 milliárd liter tejet termel, tavaly novemberben az éves közgyűlést követően engedélyt kapott 15%-nyi részesedés vásárlására a Robert Wiseman Dairies részvényeiből, 28 millió font értékben. Társtermelők és a First Milk igazgatói szerint, a lépés mindenképpen erősíti a szövetkezet helyzetét az ellátási láncban és kétségtelenül nagyobb szabadságot ad a brit termelőknek, lehetővé téve így számukra az Egyesült Királyság tejiparának jövőbeni alakítását.

A legnagyobb brit tejfeldolgozók (Arla Foods, Robert Wiseman) ígéretei ellenére, miszerint márciusban literenként 20 pennyre emelik a tej termelői árát, az ágazat termelői szinten továbbra is kemény harcot folytat, hogy nyereséget termeljen – emelkedő árak és csökkenő visszatérítések mellett. Míg a legfrissebb jelentések azt a láttszatot keltik, hogy az Unión belül a brit tejtermelő

lők a leghatékonyabbak között vannak, addig 60%-uk éppen hogy nullszaldós, vagy az alatti – mondta el *John Duncan*, a First Milk főigazgatója.

Robert Wiseman a múlt hónap végén megerősítette, hogy az éves eredmények az elvárásoknak megfelelően alakulnak – a tevékenységből származó nyereség 25,8 millió fontra tehető. Egyúttal ünnepélyesen kijelentette, hogy harcolni fog az Egyesült Királyság nagyobb ellátóival kötött jövedelmező egységek megtartásáért is.

A tavalyi 70 milliós, az Asda friss tejjel való ellátását célzó szerződése elvesztése után, a Tesco és a Sainsbury's is egyenként 20–30%-kal emelte a friss tej iránti igényét.

Nicola Mallard, az Investec elemzője elmondta, hogy 2004 a brit tejtermelők nehéz éve volt, főként a megemelkedett műanyag és energia árak miatt.

Mihók Zsolt

Forrás: DairyReporter, 2005. április

Tejpiacról jelentjük

Az Európai Unió Tej és Tejttermék Irányító Bizottsága 2005. május 12. brüsszeli ülésén pályázatos export-visszatérítést *visszatérítés* jogcímben fogadott el vajra 136,5 euró/100 kg

(131 euró/100 kg Oroszországi exportra) a és sovány tejporra pedig 31 euró/100 kg értékben támogatást fogadott el. Az általános export-visszatérítés maradt a 2005. április 14. ülésen

meghatározott szinten, amikor vaj esetében 2 euróval és sajtoknál 5%-kal csökkentették a támogatást, az azt megelőző üléshez képest. A Bizottság további 138 tonna vajat fogadott el intervenciós készletből történő eladásra 275 euró/100 kg értékben. Ezzel a vajintervenciós készletből május 8-ig 22 250 tonna került eladásra. Élelmiszeripari felhasználásra felajánlott intervenciós sovány tejporból (SMP) 240 tonnát fogadott el a Bizottság eladásra 196,2 euró/100 kg áron, így az SMP eladása május 8-ig elérte a 3300 tonnát. Az EU magántárolási készlete vajból május 8-ig elérte az 58 165 tonnát. Szavazás történt továbbá két lengyel sajtról, amelyek rákerültek a hosszú érlelési idejű sajtok magántárolási listájára.

B.B.

Forrás: <http://eda.euromilk.org>

A 2004-ben csatlakozott új tagállamok tejkvótája (ezer kg)

	Jóvá-hagyott kvóta	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09 2014/15
Ciprus	145,2	145,9	146,7	147,4	148,8	150,3
Cseh						
Köztársaság	2682,1	2695,6	2 709,0	2 778,2	2 805,0	2 831,8
Észtország	624,5	627,6	630,7	655,7	662,0	668,2
Magyarország	1 947,3	1957,0	1 966,8	2 019,3	2 038,7	2 058,2
Lettország	695,4	6 98,9	702,5	739,1	746,0	753,0
Litvánia	1 646,9	1 655,2	1 663,4	1 729,5	1 746,0	1 762,5
Málta	48,7	48,9	49,2	49,4	49,9	50,4
Lengyelország	8 964,0	9 008,8	9 053,7	9 514,6	9 604,2	9 693,9
Szlovákia	1 013,5	1 018,4	1 023,4	1 056,0	1 066,1	1 076,3
Szlovénia	560,4	563,2	566,0	585,0	590,6	596,3
EU-10	18 327,9	18 419,9	18 511,5	19 274,5	19 457,8	19 640,9
EU-15	118 892,7	119 374,1	119 854,7	120 335,3	121 538,6	122 741,8

Az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában megjelenő rendelkezések

Az alábbiakban felsorolt EU rendelkezéseket az Official Journal L sorozatának április és május között megjelent számaiból válogattuk. A lista teljesség igénye nélkül szelektálja mindazokat a mezőgazdasággal és élelmiszeriparral foglalkozó rendelkezéseket, amelyek hazánkat bármilyen módon érinthetik. A magyar nyelvű jogszabályok teljes szövege megtalálható a Hivatalos Lap különkiadásában.

Magyarország

A Bizottság 651/2005/EK rendelete (2005. április 28.) a Cseh Köztársaság, Észtország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Lengyelország, Szlovénia és Szlovákia csatlakozása következtében a cukorágazatra vonatkozó átmeneti intézkedések megállapításáról szóló 60/2004/EK rendelet módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L108, 2005. április 29. 3. oldal

2005/325/EK A Bizottság határozata (2005. március 8.) a Cseh Köztársaságnak, az Észt Köztársaságnak, a Ciprusi Köztársaságnak, a Lett Köztársaságnak, a Litván Köztársaságnak, a Máltai Köztársaságnak és a Lengyel Köztársaságnak a takarmánynövény-vetőmagok, a gabonavetőmagok, a vegetatív szőlő-szaporítóanyagok, az erdészeti szaporítóanyagok, illetőleg az olaj- és rostnövények vetőmagjának forgalmazásáról szóló 66/401/EGK, 66/402/EGK, 68/193/EGK, 1999/105/EK és 2002/57/EK tanácsi irányelv szerinti kötelezettségek alól egyes fajok tekintetében történő mentesítéséről (az értesítés a C(2005) 525. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L109, 2005. április 29. 1. oldal

Állattenyésztés

A Bizottság 644/2005/EK rendelete (2005. április 27.) a jóváhagyott telepeken kulturális és történelmi célból tartott szarvasmarhafélék különös azonosítási rendszerének az 1760/2000/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek megfelelően történő engedélyezéséről (1)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L107, 2005. április 28. 18. oldal

Cukoripar

A Bizottság 652/2005/EK rendelete (2005. április 28.) az AKCS-jegyzőkönyv és az indiai megállapodás alapján behozandó nádcukorra vonatkozó szállítási kötelezettségek mennyiségeinek a 2005–2006-os szállítási időszakra történő meghatározásáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L108, 2005. április 29. 5. oldal

Zöldség- gyümölcs

A Bizottság 694/2005/EK rendelete (2005. május 2.) az 1555/96/EK rendeletnek az uborkára és a meggytől eltérő cseresznyefélékre vonatkozó kiegészítő importvámok küszöbszintjei tekintetében történő módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L112, 2005. május 3. 10. oldal

Falusi turizmus

2005/338/EK A Bizottság határozata (2005. április 14.) a kemping szolgáltatásokra vonatkozó közösségi öko-címke odaítélésével kapcsolatos ökológiai kritériumok meghatározásáról (az értesítés a C(2005) 1242. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L108, 2005. április 29. 67. oldal

Állategészségügy, takarmányozás, növényvédelem

2005/339/EK A Bizottság határozata (2005. április 25.) a 2003/526/EK határozatnak a Franciaországban a klasszikus sertéspestis ellen alkalmazott védekezési intézkedések tekintetében történő módosításáról (az értesítés a C(2005) 1249. számú dokumentummal történt) (1) Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L108, 2005. április 29. 87. oldal

GOFR növények

A Bizottság 681/2005/EK rendelete (2005. április 29.) az 1973/2004/EK rendeletnek a rostlenre vonatkozó területalapú támogatás megszerzésének feltételei tekintetében történő módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L110, 2005. április 30. 21. oldal

Halászat

A Bizottság 627/2005/EK rendelete (2005. április 22.) a tenyésztett lazacok behozatalával szembeni végleges védintézkedések bevezetéséről szóló 206/2005/EK rendelet visszavonásáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L104, 2005. április 25. 4. oldal

A Bizottság 628/2005/EK rendelete (2005. április 22.) a Norvégiából származó tenyésztett lazac behozatalára ideiglenes dömpingellenes vám kivetéséről

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L104, 2005. április 25. 5. oldal

2005/322/EK A Bizottság határozata (2005. február 26.) az Egyesült Királyság által a halászati erőforrások közös halászati politika alapján történő védelméről és fenntartható kiaknázásáról szóló 2571/2002/EK tanácsi rendelet 9. cikke értelmében benyújtott kérelemről (az értesítés a C(2005) 411. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L104, 2005. április 25. 37. oldal

2005/335/EK A Bizottság határozata (2005. április 25.) a 2001/657/EK határozatnak a sózott tőkehalfilé és az egész sózott tőkehal vonatkozásában az eltérés kiterjesztését célzó módosításáról (az értesítés a C(2005) 1256. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L107, 2005. április 28. 26. oldal

Bor

Bizottság 680/2005/EK rendelete (2005. április 29.) a boralkohol újszerű ipari felhasználására irányuló 54/2005/EK pályázati eljárás meghirdetéséről

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L110, 2005. április 30. 18. oldal

Élelmiszer

A Bizottság 2005/31/EK irányelve (2005. április 29.) a 84/500/EGK tanácsi irányelvnek az élelmiszerekkel rendeltetésszerűen érintkezésbe kerülő kerámiatárgyakra vonatkozó megfelelőségi nyilatkozat és azok vizsgálati módszerének teljesítményjellemzői tekintetében történő módosításáról (1)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L110, 2005. április 30. 36. oldal

Támogatások

2005/354/EK A Bizottság határozata (2005. április 29.)

a tagállamok által az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) Garanciarészlege címen eszközölt bizonyos kiadások közösségi finanszírozásból történő kizárásáról (az értesítés a C(2005) 1307. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L112, 2005. május 3. 14. oldal

A Tanács 695/2005/EK rendelete (2005. április 26.) az intervenciós intézkedéseknek az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap Garanciarészlege által történő finanszírozására vonatkozó általános szabályok megállapításáról szóló 1883/78/EGK rendelet módosításáról

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L114, 2005. május 4. 11. oldal

Egyéb

2005/319/EK A Bizottság határozata (2004. május 7.) az Olaszország Campobasso tartomány mezőgazdasági vállalkozói javára megvalósítani kívánt támogatási rendszerről (az értesítés a C(2004) 1634. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L105, 2005. április 22. 32. oldal

2005/320/EK A Bizottság határozata (2005. április 21.) egyes németországi, spanyolországi, görögországi, franciaországi, olaszországi, portugáliai és egyesült királyság-beli kifizető ügynökségek számláinak az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap Garanciarészlege által finanszírozott kiadások tekintetében a 2002-es pénzügyi évre vonatkozóan történő elszámolásáról (az értesítés a C(2005) 1210. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L105, 2005. április 22. 39. oldal

2005/359/EK A Bizottság határozata (2005. április 29.) az Amerikai Egyesült Államokból származó, fakéreggel borított tölgyfa (*Quercus L.*) rönkre vonatkozóan a 2000/29/EK tanácsi irányelv egyes rendelkezéseitől való eltérésről (az értesítés a C(2005) 1298. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 48. évfolyam, L114, 2005. május 4. 14. oldal

Készítette:

Román Zoltán, EU információs koordinátor
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium,
Irányító Hatósági Főosztály

Az itt felsorolt jogszabályokról érdeklődni lehet a 301-4055-ös telefonon és a zoltan.roman@fvm.hu email címen. További jogszabályok megtekinthetők a www.eu-info.hu oldalon.

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ

EURÓPAI UNIÓ GYŰJTEMÉNYE

Könyvtárunk a magyar agrárágazat gazdag EU-információs gyűjteményével várja tisztelt olvasóit:

hétfőn, szerdán és pénteken: 9⁰⁰–16⁵⁰; kedden és csütörtökön 9⁰⁰–19⁰⁰ között
Tel.: 06-1-489-4963, Tel/Fax.: 06-1-489-4939

- A gyűjteményt az Országos Mezőgazdasági Könyvtárba beiratkozott olvasók használhatják az éves beiratkozási díj megfizetésével.
- A szabad polcon elhelyezett mintegy 1500 könyv- és 50-féle folyóirat-állomány helyben olvasható. Egyes anyagrészekről olvasóinknak igény szerint fénymásolatot készítünk a szerzői jogvédelmi szabályok figyelembevételével.
- A könyv- és folyóirat-állomány használatát kézikönyvtár, lexikonok és szótárak egészítik ki. Az Európai Unió statisztikai és jogi CD-ROM adatbázisainak használatához szükség esetén térítésmentesen segítséget nyújtunk. Az adatbázisok anyagának nyomtatása, ill. floppyra mentése azonban térítésköteles.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI BIBLIOGRÁFIA

A bibliográfia áttekintést ad a hazai mezőgazdaság és határterületek szakirodalmáról. Mintegy 200 folyóirat és egyéb kiadványok feldolgozásával készül, évente több ezer bibliográfiai tételt tartalmaz. A mezőgazdaság szakterületei szerint rendezett kiadvány használatát tárgy- és névmutató könnyíti meg. Megjelenik évente egyszer CD-n és nyomtatott változatban.

Az adatbázishoz on-line kapcsolódási lehetőség is van.

A CD ára: 2.000,- Ft + ÁFA (és az esetleges postaköltség).

A nyomtatott változat ára: 7.000,- Ft + ÁFA (és az esetleges postaköltség).

Megrendelhető telefonon: 06-1-489-4910 és e-mail-en: [szerkesztoseg@omgk.hu](mailto: szerkesztoseg@omgk.hu)

AGRÁRKÖNYVTÁRI HÍRVILÁG

Könyvtárunk koordinációs központi feladatából következően rendszeres tájékoztatást adunk szakmai munkánkról, tudományos tevékenységünkről, szolgáltatásainkról, terveinkről, rendezvényeinkről a hazai és nemzetközi eseményekről az agrárágazat könyvtárosai és az érdeklődők számára. Megjelenik negyedévente, térítésmentesen.

Megrendelhető telefonon: 06-1-489-4960 és e-mail-en: [bence@omgk.hu](mailto: bence@omgk.hu)

SZAKIRODALMI SZOLGÁLTATÓHÁZ

Szaklapok és folyóiratok, magyar és idegen nyelvű szakkönyvek, tankönyvek, elektronikus adathordozók és dokumentumok értékesítése a hazai szakkönyvkiadók teljes választékával.

A Szolgáltatóházban működik az első hazai mezőgazdasági szakkönyv-antikvárium.

BUDAI TELEHÁZ

Szolgáltatásainkból: számítógép használat, nyomtatás, fénymásolás, faxolási lehetőség, CD írás, szkennelés és Internet-használat. Számítógépes programok használata: szövegszerkesztés, táblázatkezelés, adatbázis-kezelés stb. Internetes könyvtárház.

Telefon/fax: 06-1-489-4974, e-mail: [telehaz@omgk.hu](mailto: telehaz@omgk.hu), honlapunk: www.budaitelehas.gportal.hu

ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT

1012 Budapest, Attila út 93. • 1253 Budapest 13, Pf.: 15 • Telefon: 06-1-489-4900

Pénzforgalmi jelzőszám: MNB 10032000-01494532